

Jesus Kristus och Kyrkan

Innehållsförteckning

En grupp professorer i historia och teologi från Navarras universitet svarar på några ofta förekommande frågor om Jesus Kristus, hans budskap och hans kyrka.

1. Vad vet vi om Jesus?	2
2. Varför firas Jesu födelse den 25 december?	3
3. Vad betyder Marias jungfrulighet?	4
4. Gifte sig Josef en andra gång?	5
5. Hade Jesus syskon?	6
6. Var Jesus singel, gift eller änklings?	7
7. Jesusforskning igår och idag	8
8. Vilka var evangelisterna?	9
9. Hur skrevs de första evangelierna?	10
10. Har Jesus verkligen existerat?	11
11. Vad är de kanoniska och de apokryfiska evangelierna? Hur många är de?	12
12. Vad säger de apokryfiska evangelierna?	13
13. Vilka är gnostikerna?	14
14. Vad säger romerska och judiska källor oss om Jesus?	15
15. Vad säger Qumranmanuskripten (Dödahavsrullarna) oss?	16
16. Vad är Nag Hammadi-biblioteket?	17
17. Vem var Maria Magdalena?	18
18. Vilket förhållande var det mellan Jesus och Maria Magdalena?	19
19. Vad säger ”evangeliet enligt Maria (Magdalena)”?	20
20. Vad hände under den sista måltiden?	21
21. Vad säger Filippus evangelium?	22
22. Hur ska Jesu underverk tydas?	23
23. Var det Jesu mening att grunda en kyrka?	24
24. Vad är den heliga Graal? Vilken anknytning har den till den Heliga Nattvardskalken?	25
25. Vad innehåller det kristna budskapet?	26

Teamet som har utfört det här arbetet består av professorerna Francisco Varo (red.), Juan Chapa, Vicente Balaguer, Gonzalo Aranda, Santiago Ausín och Juan Luis Caballero.

1. Vad vet vi om Jesus?

• Om Jesus från Nasaret har vi mer och bättre information än om de flesta andra människor under hans tid. De kommer från muntliga och skriftliga källor om hans liv och död. Bland de senare utmärker sig särskilt de så kallade fyra *evangelierna*. Dessa Jesu levnadsbeskrivningar bevarades och traderades inom det levande trossamfund, som Jesus själv grundade, nämligen inom Kyrkan.

► Hennes många miljoner medlemmar har under historiens gång i oavbruten följd tills idag fört det vidare, som Jesu första lärjungar tagit emot.

► Ytterligare information om Jesus kan man finna i de så kallade apokryfiska evangelierna (dvs "gömda", ej erkända av Kyrkan) och i andra icke-bibliska texter. De tillför dock inte de fyra erkända evangelierna något mer substantiellt.

• Fram till Upplysningens tidevarv var troende liksom icke-troende övertygade om, att det som man kunde få veta om Jesus, fanns i evangelierna. Sedan 1800-talet ifrågasatte emellertid några historiker evangeliernas objektivitet, eftersom de skrivits utifrån tron på Jesus. För dessa lärde var evangeliernas berättelser mindre trovärdiga, eftersom de, enligt deras åsikt, inte innehöll det, som Jesus sagt och gjort, utan det, som Jesu lärjungar, några år efter hans död, trodde. Sålunda ifrågasattes evangeliernas tillförlitlighet tills ungefär i mitten av 1900-talet med påståendet: "Om Jesus kan vi nästan inte veta någonting" (Bultmann)

Om Jesus från Nasaret har vi mer och bättre information än om de flesta andra människor under hans tid.

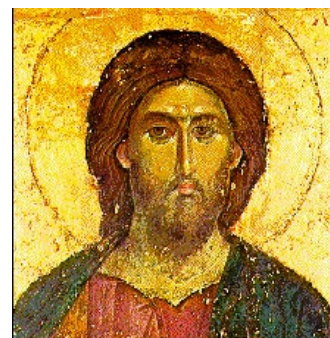
• Men sen den tiden har kunskapen om de gamla urkunderna vuxit; arkeologi och historievetenskap har utvecklats vidare. En känd specialist på den judiska världen under det första efterkristna århundradet (Sanders) vilken inte kan misstänkas för att vara "konservativ", påstår idag: "Vi kan veta mycket om Jesus". Enligt denne lärde finns det, sett ur historikerns perspektiv, "åtta fakta, som ej kan ifrågasättas" när det gäller Jesu liv och kristendomens början:

1. Jesus döptes av Johannes Döparen.
2. Han var gallilee, som predikade och helade människor.
3. Han samlade lärjungar omkring sig och nämnde, att de var tolv till antalet.
4. Han inskränkte sin verksamhet till Israel.
5. Han hade en dispyt angående templets roll i Jerusalem.

6. Han blev korsfäst utanför Jerusalem genom de romerska makthavarna.
7. Efter Jesu död bildade senare hans lärjungar en identifierbar rörelse.
8. Åtminstone några judar från skilda grupperingar förföljde denna nya rörelse.

(Paulus bekände själv i Bibeln, att han till en början förföljde de kristna: Gal. 1:13, 22, Fil. 3:6) och tydligen varade denna förföljelse åtminstone tills mot slutet av aposteln Paulus verksamhet (jfr. 2. Kor. 11:24, Gal. 5:11, 6:12; Matt.23:34, 10:17)

På basis av dessa säkra fakta, som historikerna är eniga om, låter graden av samband och sannolikhet bestämma det övriga innehållet i evangelierna.

• På basis av dessa säkra fakta, som historikerna är eniga om, låter graden av samband och sannolikhet bestämma det övriga innehållet i evangelierna. Användningen av de historiska kriterierna på dessa fakta resulterar i, att det som berättas i evangelierna motsvarar det faktiska skeendet.

► Oavsett detta är det, som berättas om Jesus för oss, även tillförlitligt, eftersom vittnena är trovärdiga och eftersom en självkritisk trohet är utmärkande för de vittnesbörd de lämnat efter sig.

• Vad den tills vidare oskrivna traditionen vid sidan av evangelierna angår, så är visserligen mycket av det, som den innehåller, bara till en del bevisbart med strängt historiska metoder.

► Men följden av det är likväl inte, att de historiskt- kritiska, obekräftade utsagorna är osanna; det är bara så, att vi endast kan säga hur sannolika eller osannolika de är. Med det menas inte, att osannolik är lika med osann eller falsk; det finns i själva verket mycket osannolika händelser, som ändå ägt rum.

► Man kan med säkerhet fastställa, att evangeliernas berättelser är förnuftiga och står i samklang med de fakta, som kan bevisas. Deras trovärdighet vittnar Kyrkans tradition om, Kyrkan, i vilkens sköte evangelierna uppstod, och som talar om för oss, hur de ska tolkas.

2. Varför firas Jesu födelse den 25 december?

- Bland de första kristna var det tydligen inte vanligt att fira jul, d v s Jesu födelsedag. (jfr. Origenes PG XII, 495) Däremot firade de hans dödsdag, och närmare bestämt som den dag han gick in i himlen. De kallade den därför ”födelsedag” (dies natalis: jfr. t. ex. berättelsen om Polykarpus martyrium, 18,3) Med högtidligheten hade man del i frälsningen genom Jesus, som genom sitt lidande besegrade döden.

- Det exakta datumet för denna centrala händelse kom att stanna kvar i de kristnas minne. Det var den 14/15:e dagen i den judiska månaden Nisan. Men om datumet för Jesu födelse tiger evangelierna, och intill andra århundradet likaså de andra tidigare kristna skrifterna.

► Därefter dök de första datumen för julen upp. Till att början med var de olika. Den 25 december talades det för första gången indirekt om hos Sextus Julius Africanus år 221. Den första direkta hänvisningen finner vi i *Deposito Martyrum filocaliana*, en liturgikalender från år 354 (MGH, IX, I, 13-196), där det står: *VIII kal. Ian. Natus Christus in Betleem Iudeae* – den 25 december blev Kristus född i Betlehem i Judéen”. Från och med det tredje århundradet blir denna kalenderdag vanlig i den västliga kyrkan.

De kristna satte nog samman Jesu frälsningsdöd med hans avelse och högtidlighöll de båda händelserna på samma dag.

► Varför den 25 december? Enligt en vanlig förklaring är skälet till detta, att man i Rom från och med år 274 firade *dies natalis Solis invicti*: ”dagen för den obesegrade solens födelse”, då ljuset efter årets längsta natt tar överhanden. Till förmån för denna tes anføres, att julliturgin och de dåtida kyrkofäderna sätter Jesu födelse i förbindelse med bibliska uttryck som ”rättfärdighetens sol” (Mal. 4:2) och ”världens ljus” (Joh.1:4 ff)

- Det finns emellertid inget bevis för denna tes. Dessutom är det mer än tvivelaktigt, om dåtidens kristna verkligen ville föra in hedniska högtider i den liturgiska kalendern, i synnerhet under intrycket av de upplevda förföljelserna. Men det är ändå inte uteslutet, att den kristna högtiden under tidernas gång sammanfallit med och absorberat den hedniska.

► Mer övertygande är en annan förklaring. Enligt denna hänger Jesu födelsedatum ihop men hans människoblivande, alltså hans tillblivelse i Marias sköte.

► Den antika och medeltida människan beundrade universums fullkomlighet, där allt befinner

sig i en inbördes harmoni. Denna syn präglade även de kristna och deras trosuppfattning. Ett uttryck för detta var, att de satte Guds stora ingripanden i världen in i ett tidsbegränsat förhållande bland dem själva.

► Redan judarna förknippade såväl skapelse och frälsning med månaden Nisan. De kristna å sin sida firade Jesu människoblivande (hans avelse i Marias sköte) och hans förlösande lidande på Kalvarieberget på samma dag. En anonym skrift om solstånd och liknande iakttagelser, säger konkret, att Jesus avlades ”den åttonde dagen i aprils kalender”, alltså den 25 mars, och att den dagen skulle vara densamma som dagen för hans lidande: ”Han avlades och han dog på samma dag”. (Jfr. B. Botte, *Les Origines de Noel et de l'Epiphanie*, Louvain 1932 I. 230-33) Detta återspeglade sig senare också i de konstnärliga framställningarna av Marie bebådelse: det från himlen nedstigande Jesusbarnet bär där ett kors.

De första kristna firade inte sin födelsedag. Däremot firade de dödsdagen, den dag de gick in i det definitiva hemlandet. De kallade den därför ”födelsedag” (*dies natalis*).

- Jul firade man väl därför den 25 december, eftersom det på denna dag förflutit exakt nio månader från den 25 mars: längden för Marias graviditet.

- Även de östliga kyrkorna känner till detta avstånd. På grund av avvikelser från den västliga kalendern firar de Jesu människoblivande – och samtidigt hans lidande den 6 april. Men också hos dem kommer julen nio månader senare, nämligen den 6 januari.

► Man kan alltså på goda grunder anta, att de kristna satte samman Jesu frälsningsdöd med hans avelse och högtidlighöll de båda händelserna på samma dag, och att denna dag bestämde datumet för juldagen. ”Utslagsgivande för den 25 december var väl sambandet mellan skapelse och kors, mellan skapelse och Kristi avelse” (J. Ratzinger ”Der Geist der Liturgie”, S. 94)

3. Vad betyder Marias jungfrulighet?

• I de första två kapitlen av evangelisterna Matteus och Lukas sägs det helt klart, att Maria blir havande med sin son utan en mans medverkan:

► ”barnet i henne har blivit till genom helig ande” (Matt. 1:20) säger ängeln till Josef. När Maria frågade ängeln: ”Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man?” svarade ängeln: ”Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig”. (Luk. 1:34-35)

► Senare, när Jesus vid korsfästelsen anförtrodde Maria åt Johannes, innebar det, att Vår Fru inte hade några andra barn.

► Hänvisningen till ”Jesu bröder” som evangeliet nämner några gånger, kan tillskrivas termen ”bröder” på hebreiska, vilken betyder ”nära släkting”. Den kunde även användas i den betydelse, som ofta förekommer i NT, nämligen refererande till en grupp av troende. (Apg. 1:15)

► Kyrkan har alltid trott på Marias jungfrulighet, och har kallat henne ”den eviga jungfrun” (Lumen gentium, 52) det betyder: före, under och efter hennes födelse, såsom det uttrycks i en traditionsenlig och from formulering.

När Jesus vid korsfästelsen anförtrodde Maria åt Johannes, innebar det, att Vår Fru inte hade några andra barn

► Vi ser Jesu jungfruliga konception som ett resultat av Guds makt – ”Ty ingenting är omöjligt för Gud”. (Luk. 1:37)

► Som sådan är den bortom mänsklig förståelse. Mysteriet har inget att göra med hedniska mytologiska skildringar, i vilka en gud, agerande som en man, befruktar en kvinna. Den jungfruliga konceptionen av Jesus är ett gudomligt skeende i Marias sköte, i likhet med skapelsen. Det är någonting, som inte normalt accepteras av en icke-troende: den uppfanns av några föraktfulla judar och hedningar, som hittade på historier för att förklara Jesu avlelse.

► En av dessa historier tillskrivs en romersk soldat vid namn Pantheras. Han är i själva verket en uppdikad person, som skapades för att stödja en tidig berättelse, som hänade de kristna. Utifrån en historisk och filologisk syn, är namnet ”Pantheras” en förvanskning av det grekiska ordet ”parthénos”, som betyder ”jungfru”. Folk som använde grekiska språket

i det romerska imperiet hörde, att Jesus var ”jungfruns son” (huiós parthénos) När de ville driva med honom, hänvisade de till honom som ”Pantheras son”.

► Dessa historier bekräftar bara, att den tidiga kyrkan höll fast vid sin starka tro på Marias jungfrulighet, fastän den tycktes omöjlig.

Vi ser Jesu jungfruliga konception som ett resultat av Guds makt. Den är bortom all mänsklig förståelse.

• Jesu jungfrufödelse är framför allt ett tecken på, att Jesus till sin natur i sanning är Guds Son. Han har därmed inte en biologisk, mänsklig far, och han är alltså en man ”född av en kvinna” (Gal.4:4). I olika avsnitt av evangelierna, kan vi se Guds initiativ i människans historia, och som leder fram mot frälsningen, framför allt är den tydlig, när vi följer Jesu genealogi.

• Jesus, avlad av den Helige Ande och utan en mans medverkan, kan bättre tolkas som den nye Adam, som påbörjar en ny skapelse för människan, som på ett nytt sätt förlossats av Honom. (1 Kor. 15:47, Joh. 3:34)

• Marias jungfrulighet är också ett tecken på hennes fasta tro och hennes absoluta hängivenhet för Guds vilja. Av denna anledning, sägs det, att Maria blir havande med Jesus i sin själ till och med innan hon bär Honom i sitt sköte, och att hon är ”saligare för att hon i tron har sagt ja till Kristus än för att hon lät Kristi kropp bli till i sig” (Augustinus, De sancta virginitate) Genom att vara Jungfru och Moder är Maria också en Kyrkans urbild, som på det allra fullkomligaste sätt förverkligar vad Kyrkan är.

4. Gifte sig Josef en andra gång?

● Enligt Matteus evangelium, när Maria jungfruligt avlades med Jesus, var hon förlovad med Josef, men de levde inte tillsammans. (Matt. 1:18) Detta hände under trolovningstiden, vilken bland judarna, innebar en sådan sträng förpliktelse, att det förlovade paret kunde kallas för make och maka. Så sträng var överenskommelsen, att den endast kunde annulleras genom skilsmässa.

► Enligt Matteus evangelium, är det klart, att ängeln uppenbarade sig för Josef för att förklara, att Maria skulle föda ett barn av den Helige Ande (Matt. 1:20) och först då skulle Josef och Maria gifta sig och leva tillsammans. De följande få avsnitten i detta evangelium bekräftar det: Maria och Josef beslutar sig för att fly till Egypten, slår sig senare ned i Nasareth, och därefter finner de Jesus bland de skriftlärda i Jerusalems tempel. (Luk. 2:41-45)

► Dessutom, när Lukas beskriver bebådelsen, refererar han till Maria som ”trolovats med en man av Davids släkt”. I enlighet med evangelierna, var Josef sen i verkligheten gift med Jungfru Maria. Detta är säkert den enda slutsatsen, om man ser på den historiska traditionen, som dokumenteras i evangelierna.

När Lukas beskriver bebådelsen, refererar han till Maria som ”trolovats med en man av Davids släkt”. I enlighet med evangelierna, var Josef sen i verkligheten gift med Jungfru Maria.

► Inte desto mindre, huruvida detta var Josefs första eller andra giftermål, eller Josef bara var en gammal änkeman, som tog hand om Maria, kan bara bli en del av spekulativa legender utan någon historisk garanti om äkthet.

► Det första omnämmandet i dessa legender finner man i ”Jakobs protevangelium”, från första århundradet. Denna text berättar, att Maria stannade i templet sedan hon var tre år gammal, och när hon blev tolv, sökte prästerna efter någon, som kunde ta hand om henne. Prästerna sammankallade änkemännen i staden, och när ett extraordinärt tecken hände – en duva flög ut ur Josefs mantel – gav de Vår Fru i hans vård. Enligt

denna legend, tog Josef inte Maria som sin maka: när ängeln uppenbarade sig i Josefs drömmar, sa han inte, som han gjorde i Matteus evangelium: ”Var inte rädd för att föra hem Maria som hustru”. I stället säger ängeln bara: ”Var inte rädd för denna jungfru”. (XVI,2)

► En annan senare apokryf, känd som ”Pseudo-Matteus” kanske från 500-talet, utvecklar denna historia och tillstår, att prästerna sa till Josef: ”med ingen annan kan hon förenas i äktenskap” (VII, 4), fastän den bara refererar till Josef som Marias förmyndare.

Det finns inte tillräckliga bevis för att tydligt kunna säga, att Josef var gift, innan han lärde känna Maria.

► Det faktum att Maria faktiskt var förlovad med Josef är, å andra sidan, accepterad i många andra texter: i ”Boken om Marias härkomst och Frälsarens barndom” – en sammanfattning av ”pseudo- Matteus- apokryfen” och även ”Berättelsen om Josef, snickaren” (IV, 4-5)

● Meningsskiljaktigheterna och saknaden av samstämmighet bekräftar, att det inte finns tillräckliga bevis för att tydligt kunna säga, att Josef var gift, innan han lärde känna Maria.

● Det verkar mer logiskt att tro, att Josef var en ung man, när han trolovade sig med den mest Vördade Jungfrun Maria, och att det var hans enda äktenskap.

5. Hade Jesus syskon?

● När Jesus hängde på korset, anförtrorde han aposteln Johannes åt Maria, sin mor. (jfr Joh. 19:27) Denna omständighet låter oss förstå, att Maria, förutom Jesus, inte hade några fler barn, som hade kunnat ta hand om henne.

● Denna övertygelse, som går tillbaka till apostlarna, har Kyrkan i sin tradition bevarat genom alla tider. Hon har alltid vördat Maria som *Aeiparthenos* (grekiska för "alltid varande jungfru") Dvs. Maria hade inte bara blivit befruktad med Jesus utan en mans medverkan (uttryckligen enl. Matt. 1:25) utan förblev också framdeles jungfru.

► Men det finns ändå i evangelierna några ställen, som vid en första anblick får oss att förmoda, att Maria hade ytterligare barn. Motsägelsen är emellertid bara skenbar, vilket kommer att förklaras nedan.

a) I Lukasevangeliet kap.2:6 står det, att Jesus är Marias "förstfödde." Man är därför benägen att anta, att han skulle vara den äldste av flera syskon. Men i verkligheten är uttrycket "förstfödd" en juridisk beteckning för den son, som inte har några manliga syskon före sig. (jfr 2 Mos 12:29; 34:19 bl a); den implicerar inte, att den "förstfödde" följs av "en andra son". Detta bekräftar bl a en hebreisk inskrift, enligt vilken en mor dog vid födseln av sin "förstfödde". Barnet kallas alltså "förstfödd", fastän inga syskon kom efter honom.

Kyrkans tradition har vördat Maria som *Aeiparthenos* "alltid varande jungfru".

b) I Matteus evangelium kap 1:25 står det: "Han rörde henne inte förrän hon hade fött en son." Även här är man frestad att tro, att Josef bara avhållit sig tills Jesu födelse, men *därefter* fullbordat äktenskapet med Maria. Men även denna slutsats är otillförlitlig. Vad som på svenska översätts med *tills* heter på den grekiska originaltexten *heos*. Detta ord sätts emellertid uteslutande i relation till det, som har varit hittills, till den angivna tiden för händelsen. (i vårt fall Marias jungfrulighet); det implicerar emellertid inte, att situationen därefter ändrat sig. – I kapitel 9:18 i Johannesevangeliet kommer detta tydligt fram. Där står det, att judarna inte trodde på att han varit blind och fått sin syn, *tills* de kallade till sig den botade mannens föräldrar." (jfr 1917 års översättning) Här menas det inte heller, att judarna skulle ha ändrat sin mening *efter* utfrågningen av föräldrarna, för i själva verket trodde de inte heller senare på att Jesus kunde bota.

c) I evangelierna talas det på flera ställen om Jesu "bröder och systrar." (Mark. 3:32, 6:3, Matt. 12:46 ff) Till och med fyra namn på Jesu "bröder" nämns:

"Jakob, Joses, Judas och Simon". (Mark. 6:3) Jakob blev senare kyrkans högste ledare i Jerusalem och blev där känd som "Jakob, Herrens broder" (Gal. 1:19; jfr även 1. Kor. 15:7)

Även dessa ställen kan inte övertyga om, att Maria, förutom Jesus, hade flera barn. Både på hebreiska och arameiska betecknas alla släktingar, oavsett i vilket släktskapsförhållande de står till varandra, med samma ord "bröder". Ett specifikt uttryck för att visa på släktskapet, existerar inte. Därför heter det i 1. Mos. 13:8 om Abraham och Lot, att de skulle vara "bröder". I verkligheten var de, som vi vet från andra skriftställen, farbror och brorson.

Också evangelierna återger denna semitiska kultur, fastän de är författade på grekiska. För "bröder" använder de ordet *adelphos*, som även det har en mycket vid betydelse: Denna går från "blodsbroder" över "styvbroder", "sväger" och "kusin" till "farbror" "granne", "lärjunge" osv. Sålunda berättar Markus i sitt evangelium, att Herodes gift sig med Herodias, hans "bror" Filippus hustru. (Mark. 6:17); men det är känt, att de båda hade olika mödrar och därför var halvbröder. Enligt Johannes kap. 19:25 stod vid Jesu kors " hans mor och hennes syster Maria, som var gift med Klopas". De båda Mariorna var säkert släkt med varandra, men inga systrar i vår mening, för systrar har inte samma förnamn.

Visserligen existerar det på grekiska ett särskilt ord för "kusin", *anepios*. I Nya Testamentet dyker det bara upp en enda gång (Kol. 4:10) Påståendet, att evangelisterna använt detta begrepp, när det handlar om kusiner och inte äkta bröder, är ren spekulation.

Ibland anförs det hos Eusebius (Död ca 340) citerade vittnesbördet av en viss Hegesipp. Hegesipp talar enligt honom om "Jakob, Herrens broder" (Eusebius, Kyrkohistoria 2:23), i motsats till "Simon, Herrens kusin". (ibid. 4:22) De båda passagerna kommer emellertid från alltför olika kontexter, för att tjäna som bevis för att Jakob var den köttslige brodern till Jesus. Beteckningen "Herrens broder" kan här förstås som en titel, under vilken Jakob i allmänhet var känd, utan avsikt att ange ett bestämt släktskapsförhållande.

Där kontexten alltså inte ger någon närmare upplysning, är det omöjligt, att bestämma den exakta betydelsen för det hebreiska eller arameiska ordet för "broder".

● Jesus är känd som "Marias son" (Mark. 6:3). Han är hennes ende son. Den apostoliska traditionen inom Kyrkan, som gäller som rättesnöre för tron, har alltid hållit fast vid det och förklarar, att orden i Nya Testamentet för "bröder" resp. "systrar" vad beträffar Jesus, skall förstås som "släktingar". Detta motsvarar också den grekiska betydelsen av uttrycket. Andra tolkningar är möjliga, men osannolika.

6. Var Jesus singel, gift eller änkling?

● Fakta, som presenteras i evangelierna, berättar för oss, att Jesus utövade sitt hantverksjobb i Nasareth. (Mark. 6:3) När Han var ungefär trettio år, började Hans offentliga gärning. (Luk. 3:23) Under denna tid av hans offentliga liv, fanns det några kvinnor, som följde Honom, (Luk. 8: 2-3) och andra som han umgicks med (Luk. 10: 38-42) Fastän vi inte vid något tillfälle hör talas om att han levde i celibat eller var gift eller blev änkling, så hänvisar evangelierna till hans familj, till hans mor, till hans bröder och systrar, men aldrig till Hans ”fru”. Tystnaden talar för sig själv.

► Jesus var känd som ”Josefs son” (Luk. 23: 4,22, Joh. 2:45; 6:42) och, när folket i Nasareth var överraskade av hans förkunnelse, ropade de: ” Är det inte snickaren, Marias son och bror till Jakob och Josefs och Judas och Simon? Bor inte hans systrar här hos oss? (Mark. 6:3)

► Ingenstans finns det en uppgift om, att Jesus skulle ha eller skulle ha haft en fru. Traditionen har aldrig nämnt något om ett möjligt äktenskap för Jesus. Och den har inte gjort det därför att den ansåg, att äktenskapets verklighet skulle vara en förolämpning för någon som Jesus (som förresten återupprättade äktenskapet till dess ursprungliga värdighet, Matt. 19: 1-12) eller eftersom det är oförenligt med tron på Kristi gudomlighet. I stället höll sig traditionen, helt enkelt, till den historiska realiteten.

Evangelierna hänvisar till hans familj, till hans mor, till hans bröder och systrar, men aldrig till Hans ”fru”.

► Om det fanns en önskan att förtiga något, som kunde vara komprometterande för Kyrkans tro, varför vidarebefordrade den Jesu dop av Johannes Döparen, som utdelade ett dop till syndernas förlåtelse? Om den första Kyrkan hade önskat att förtiga Jesu äktenskap, varför mörklade man inte närvaron av vissa kvinnor bland de människor, som verkade tillsammans med Honom?

● Trots allt detta har åsikterna om att Jesus skulle ha varit gift fortsatt att existera. Det har blivit så, på grund av allmän praxis och lärouttveckling bland rabbinerna under det första århundradet. (Se [Vilket var förhållandet mellan Jesus och Maria Magdalena?](#) för information om Jesus förmodade giftermål med henne)

► Eftersom Jesus var rabbin och celibatet var otänkbart bland rabbinerna under den tiden, ligger det nära till hands att anse, att Han måste ha gift sig. (Det fanns undantag som Rabbi Simon ben Azzai, som när han angreps för att han var singel, sa: ”Min själ är förälskad i Toran. Andra kan ta hand om världen.” (Talmud of Babylon)

► Det är på grund av detta som några hävdar, att Jesus i likhet med andra fromma judar skulle ha gift sig, när han var 20 och sen ska ha lämnat sin fru och sina barn för att utföra sitt uppdrag.

● Svaret på denna invändning är tvåfaldigt:

Celibatet praktiserades av judar under det första århundradet.

► 1. Det finns bevis för, att celibat praktiserades av judar under det första århundradet.

– Flavius Josephus, Filon och Phynius d. ä., berättar att det fanns esséer, som praktiserade celibat, och vi vet, att några från Qumran levde i celibat.

– Filon pekar på, att ”terapeuterna”, en grupp asketer från Egypten, levde celibatärt.

– Även i Israels tradition var några berömda personer, som t ex Jeremias celibatär. Likaså levde Moses i sexuell avhållsamhet enligt den rabbinska traditionen för att bevara ett nära förhållande till Gud.

– Johannes Döparen gifte sig aldrig.

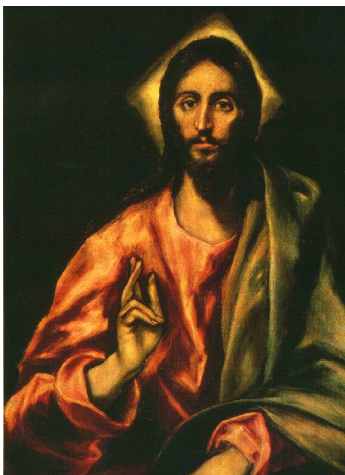
– Fastän celibatet inte var särskilt vanligt, var det inget okänt.

► 2 Även om ingen levde i celibat i Israel, behöver vi därför inte anta, att Jesus var gift.

– Bevis ger vid handen, att Han ville leva i celibat, och det finns många orsaker, som gör detta alternativ lovvärt och passande, därför att genom att vara celibatär understryks Jesu unikhet i förhållande till dåtidens judendom.

– Dessutom är det mer i överensstämmelse med Hans uppdrag. Det är uppenbart, att, utan att nedvärdera äktenskapet, eller kräva celibat av sina anhängare, Guds Rikes sak (Matt. 19:12) kärleken till Gud, som Han inkarnerade, står över allt annat. Jesus önskade att leva i celibat för att helt kunna förmedla den kärleken.

7. Jesusforskning igår och idag

Man känner idag mycket bättre än för bara några årtionden sen epokens historiska och litterära omgivning, i vilken Jesus levde och i vilken evangelierna skrevs.

- På 1800-talet började Jesusforskningen med att använda den moderna historieforskningens metoder på de bibliska texterna. Sedan dess har mycket hänt. Från att till en början vara präglad av rationalistiska fördomar och därefter tills långt in på 1900-talet av en hyperkritisk metodik, visar den sig idag betydligt öppnare och mottagligare gentemot evangeliets texter.

- Den principiella skepticisismen från tidigare århundraden har i stor utsträckning övervunnits (se bidraget ”[Vad vet vi om Jesus?](#)”) Ty mycket bättre än för bara några årtionden sen, känner man idag till epokens historiska och litterära omgivning, i vilken Jesus levde och i vilken evangelierna skrevs. Vi är mer förtrogna med den dåtida judiska litteraturen. Sålunda förfogar vi idag över kommentarer till bibliska texter, översättningar till arameiska, Qumran-texterna (handskriftfynd från trakten kring Döda Havet), rabbinisk litteratur osv. Med denna hjälp låter sig evangeliernas berättelser och bilden av Jesus och den tidens judendom illustreras, verifieras och förstås djupare.

Vi är mer förtrogna med den dåtida judiska litteraturen.

- Å andra sidan har vi genom tillgång till nya källor från den grekisk-romerska världen fått en grundligare insyn i det hellenistiska inflytandet på Gallileen, där Jesus levde.

Idag är det klart, att denna region stod i kulturell kontakt med den grekiska världen.

► Ytterligare källor är de så kallade apokryfiska skrifterna, som med stor sannolikhet skrevs efter de kanoniska evangelierna, och andra kristna och judiska texter från första århundradet. De kastar ljus på de traditioner, som de har sitt ursprung i, och har till följd att man bättre kan inordna evangeliernas utsagor i sin kontext.

Nya arkeologiska utgrävningar har inte minst berikat Jesusforskningen. Av särskilt intresse är fynden i Galileen,

► Nya arkeologiska utgrävningar har inte minst berikat Jesus-forskningen. Av särskilt intresse är fynden i Galileen, vilka ger en mycket åskådlig bild av denna helleniserade trakt i Palestina under det första århundradet.

► Parallellt med förbättringen av källmaterialet användes nya metoder och tillvägagångssätt, litterära, kanoniska och andra, när det gäller textinterpretation (exegetik) De bidrog till att övervinna de begränsningar och den stelhet, som den tidigare historiska metoden utgjorde.

- Våra historiska kunskaper om Jesus från Nazaret har på detta sätt blivit alltmer solida. De bekräftar evangeliernas trovärdighet. Dessa ger den fördomsfria historikern en samlad bild av gester, gärningar och ord, från vilka Jesu unika person och hans uppdrag härstammar.

8. Vilka var evangelisterna?

● Evangelisterna var de som skrev evangelierna. De var antingen apostlar eller män, som stod apostlarna nära (Dei Verbum, 19) Det som är viktigt i evangelierna är, att de ger oss apostlarnas förkunnelse. Det rättfärdigar den vedertagna traditionen.

● Författarna till evangelierna är Matteus, Johannes, Lukas och Markus.

► Av dessa, presenteras de första två i listan över de tolv apostlarna (Matt. 10:2-4) och de andra två visar sig vara Paulus, respektive Petrus lärjungar.

► Modern forskning, efter en kritisk analys av denna tradition, tycker inte, att det råder något större tvivel om att tillskriva Markus och Lukas författarskapet av deras respektive evangelium. Däremot analyserar man med mera kritiska ögon Matteus och Lukas författarskap. Det sägs, att ett sådant tillskrivande i större grad återger den apostoliska traditionen, utifrån vilken dessa texter skrevs, och inte att de själva var författare till texten.

● Det som är viktigt är därför inte den specifika person, som skrev evangeliet, utan den apostoliska auktoriteten bakom var och en av dem.

Det som är viktigt är inte den specifika person, som skrev evangeliet, utan den apostoliska auktoriteten bakom var och en av dem. Mot mitten av det första århundradet talde St. Justinus Martyren om "minnena från apostlarna eller evangelierna" som lästes vid liturgiska sammankomster.

● Mot mitten av det första århundradet talde St. Justinus Martyren om "minnena från apostlarna eller evangelierna" (Apologeterna, 1,66,3) som lästes vid liturgiska sammankomster.

► Utav detta kan vi förstå två saker:

– dessa texters apostoliska ursprung

– de var sammanställda för att läsas offentligt

► Senare, under 200-talet, berättar andra författare, att de apostoliska evangelierna är fyra till antalet och bara fyra.

Evangeliet är ett: Jesu Kristi. Likväl vittnar det på fyra sätt om det, som kommer från apostlarna och apostlarnas lärjungar

● Så, skriver Origenes: »Kyrkan har fyra evangelier, heresierna har ett mycket stort antal; bland dessa finns ett skrivet "enligt egypterna" ett annat "enligt de tolv apostlarna". Basilides har vågat skriva ett evangelium och ge ut det under sitt namn (...) Jag känner till ett evangelium "enligt Thomas" och ett "enligt Matthias"; och vi läste många andra« (Homilior om Lukas, PG 13, 1802)

Liknande uttryck finner man hos St. Irenaeus av Lyon, som också säger på ett ställe: »Ordet, Skapare av alltet, Han som sitter på tronen med keruberna och härskar över allting, Han som uppenbarade sig för människorna, har givit oss Evangeliet under fyra aspekter, men sammanhållna av en Ande« (Adversus haereses 3, 2,8-9) Med detta uttryck – Evangeliet under fyra aspekter – slår han fast ett viktigt faktum: Evangeliet är ett, men det presenteras från fyra olika synvinklar.

Samma idé uttrycks i evangeliernas titlar: Deras författare är inte angivna som i andra texter från samma tid, med källan ("Evangelium av...") men med uttrycket *kata* ("Evangelium enligt ...") På detta sätt visas det, att Evangeliet är ett: Jesu Kristi. Likväl vittnar det på fyra sätt om det, som kommer från apostlarna och apostlarnas lärjungar.

De visar alltså på en pluralitet i enheten.

9. Hur skrevs de första evangelierna?

● ”Kyrkan har beslutsamt och utan att tveka, hållit fast vid och håller fast vid, att de fyra kanoniska evangelierna, vilkas historiska fakta hon utan betänkligheter bejakar, på ett tillförlitligt sätt skildrar vad Jesus Kristus, medan han levde bland människorna, verkligen gjorde och förkunnade” (Vatikankonciliet II, *Dei Verbum*, 19)

► Dessa fyra evangelier ”har apostoliskt ursprung, ty vad apostlarna enligt Kristi befallning predikat, det har senare, under den Helige Andes ledning, de själva och apostoliska män skriftligt överlämnat till oss som fundament”. (*ibid* 18)

► Forntida kristna författare förklarade hur evangelisterna skapade sina verk. St. Ireneus, till exempel, säger: ”Matteus författade ett evangelium bland hebreerna på deras språk samtidigt som Petrus och Paulus förkunnade evangeliet i Rom och grundade församlingen där. Efter deras död överlämnade Markus, Petrus lärjunge och tolk, en nedteckning av Petrus förkunnelse till oss. Lukas, Paulus följeslagare, samlade i en bok det evangelium som Paulus förkunnade. Även Johannes, Herrens lärjunge som vilade vid hans bröst framlade sitt evangelium medan han vistades i Efesos i Asien (Ireneus, *Mot heresierna* III:1:1. Citeras också av Eusebios i *Kyrkohistoria* V:8: 2-4).

Moderna exegeter har med hjälp av detaljstudier av evangelietexterna förklarat denna process på ett mer detaljerat sätt.

► Liknande kommentarer kan man finna hos Papias av Hierapolis eller Clemens av Alexandria (Eusebios av Caesarea, *Kyrkohistoria* 3, 39, 15:6, 14, 5-7): evangelierna skrevs av apostlarna (Matteus och Johannes) eller av lärjungar till apostlarna (Markus och Lukas), men de hade alltid samlat förkunnelsen av evangeliet från apostlarna.

● Moderna exegeter har med hjälp av detaljstudier av evangelietexterna förklarat denna process på ett mer detaljerat sätt:

► Vår Herre Jesus Kristus sände ut sina lärjungar inte för att skriva utan för att predika evangeliet.

De har bibliska författarna redigerat de fyra evangelierna, genom att de valde ut en del av det myckna, som var muntligt eller redan var nedtecknat, med beaktande av den situation kyrkorna befann sig i.

► Apostlarna och de apostoliska komuniteterna gjorde så, men för att underlätta arbetet med evangelisationen, nedtecknade de en del av denna undervisning.

► Slutligen, i det ögonblick, när apostlarna och andra i deras generation började försvinna, ”har de bibliska författarna redigerat de fyra evangelierna, genom att de valde ut en del av det myckna, som var muntligt eller redan var nedtecknat, och reducerade en del till en sammanfattning och förklarade några saker med beaktande av den situation kyrkorna befann sig i”. (*Dei Verbum*, 19)

● Därför kan man säga, att de fyra evangelierna är trogna mot apostlarnas förkunnelse om Jesus och även, att deras förkunnelse är trogen mot vad Jesus sa och gjorde. På så sätt kan vi säga, att evangelierna är trogna mot Jesus.

► Titlarna de antika kristna författarna ger dessa texter ”Apostlarnas minnen”, ”Kommentarer, Ord om vår Herre” (St. Justinus, *Försvarsskriften för den kristna religionen* 1,66; *Dialog med Trifon*, 100) stöder denna uppfattning.

● Med dessa evangelier har vi tillgång till det, som apostlarna förkunnade om Jesus Kristus.

10. Har Jesus verkligen existerat?

● Idag tvivlar inte ens extrema historiker på, att Jesus från Nasaret existerat. Och närmare bestämt inte ens, om de lämnar tron och samtliga kristna historiska källor åsido för att utesluta varje misstanke om partiskhet. Att Jesus verkligen existerat är åtminstone lika väl dokumenterat som fallet är med Sokrates eller Perikles, bara för att nämna några särskilt kända gestalter. Ytterligare något: som regel besitter vi avsevärt färre objektiva och kritiskt granskade data om antika personer än om Jesus. Och ändå tvivlar vi inte på deras existens.

► Men bevis finns inte bara för Jesu blotta existens, utan även för en rad konkreta händelser i hans liv:

- Jesus levde under den första hälften av det första århundradet.
- Han var jude.
- Han tillbringade den mesta tiden i Galiléen.
- Han samlade en grupp lärjungar omkring sig.
- Han förstod sig på att vinna övertygade anhängare och väcka stora förväntningar: hans budskap och hans gärningar väckte stort uppseende.

Att Jesus verkligen existerat är åtminstone lika väl dokumenterat som fallet är med Sokrates eller Perikles, bara för att nämna några särskilt kända gestalter. Ytterligare något: som regel besitter vi avsevärt färre objektiva och kritiskt granskade data om antika personer än om Jesus.

- Han var åtminstone en gång i Judéen och i Jerusalem, och närmare bestämt med anledning av påskhögtiden. En del av Stora rådet (det judiska folkets högsta organ i politiska och religiösa frågor) mötte Jesus med misstroende, de romerska

ämbetsmännen med försiktighet. Detta ledde slutligen till att den romerske ståthållaren över Judéen, Pontus Pilatus, dömde honom till döden.

Hos Jesus tillkommer ytterligare helt andra dimensioner: Källorna visar på hans absolut extraordinära personlighet och tecknar en exempellös historisk verkan, som går avsevärt utöver det, som man kan föreställa sig, om man bara håller det som kan ses och kontrolleras för verkligt.

- Han spikades fast på ett kors och avrättades på så sätt. Hans kropp lades i en grav. Men ett par dagar senare var graven tom.

► Dessa fakta kan man, åtminstone enligt forskningens rön hittills, anse som säkra. Det är anmärkningsvärt många för någon, som har levt för 2000 år sedan.

● Hos Jesus tillkommer ytterligare helt andra dimensioner: Källorna visar på hans absolut extraordinära personlighet och tecknar en exempellös historisk verkan, som går avsevärt utöver det, som man kan föreställa sig, om man bara håller det som kan ses och kontrolleras för verkligt.

► Dessa fakta om Jesus leder till övertygelsen, att han var den Messias, som skulle komma för att som den nye David leda sitt folk. Ännu mer: att han är Guds Son, som blivit människa.

► Denna övertygelse kan man givetvis bara verkligen ta till sig med Guds hjälp. Kyrkan kallar denna särskilda hjälp för ”trons ljus”. Det förvränger inte verkligheten utan förmår förståndet att omfatta den i alla dess reella aspekter, även om de inte naturvetenskapligt sett kan bevisas.

11. Vad är de kanoniska och de apokryfiska evangelierna? Hur många är de?

• De kanoniska evangelierna är de, som Kyrkan har erkänt som gudomligt inspirerade, och vilka troget återger den apostoliska traditionen. Det finns fyra, och bara fyra: Matteus, Markus, Lukas och Johannes.

► I slutet av 1:a århundradet finner vi detta klart uttalat av Irenaeus av Lyon ("Mot heresierna" 3, 11, 8-9) Kyrkan har alltid försvarat detta, slutligen föreslagit det som en trosdogm, när man definierade den Heliga Skrifts kanon vid konciliet i Trient. (1545-1563).

► Sammanställandet av dessa evangelier har sina rötter i det som apostlarna såg och hörde i Jesu sällskap, och när han visade sig för dem efter sin uppståndelse.

För att uppfylla Herrens befallning, började apostlarna genast att förkunna det glada budskapet (eller evangeliet) om honom och frälsningen han kom med till mänskligheten. Små kristna församlingar började dyka upp i Palestina och på andra platser. (Antiokia, städer i Mindre Asien, Rom, etc.).

I dessa församlingar tog traditionen formen av redogörelser eller undervisning om Jesus, alltid under ledning av apostlarna, som hade varit vittnen till dem. Som ett tredje steg blev dessa traditioner nedskrivna och sammanställdes till ett slags biografi om Jesus och blev upphov till evangelierna, som var avsedda att användas av församlingarna.

► Det första evangeliet anses vara Markus, eller kanske en hebreisk eller arameisk version av Matteus, något kortare än det som vi har för närvarande. De andra tre kom att ha liknande framställningssätt. I sitt nedtecknande valde varje evangelist ut några saker av allt som fanns att tillgå, sammanställde andra och anpassade allt för att bli till nytta för sina omedelbara läsare.

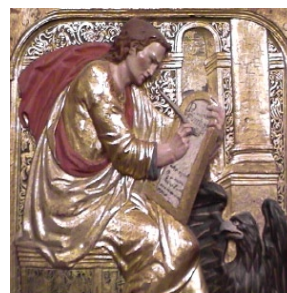
De kanoniska evangelierna är de, som Kyrkan har erkänt som gudomligt inspirerade, och vilka troget återger den apostoliska traditionen. Det finns fyra, och bara fyra: Matteus, Markus, Lukas och Johannes.

Att de fyra betraktades som apostoliska beror på det faktum, att de togs emot och handskades med som skrivna av apostlarna själva eller deras omedelbara lärjungar – Markus var lärjunge till Petrus och Lukas till Paulus.

• De apokryfiska evangelierna är de, som Kyrkan inte accepterar som en del av den genuina apostoliska traditionen, även om de själva hävdar, att de skrivits av en av apostlarna.

"Apokryfisk" betyder ursprungligen "hemlig", i den meningen, att de är skrivna för en speciell grupp initierade, som spred dem bland sina egna. Senare kom det att betyda "falsk" och även "kättersk".

► De började cirkulera rätt tidigt – de är redan omnämnda under den senare delen av 100-talet. De hade inte den apostoliska garantin som de fyra erkända evangelierna, och dessutom innehåller många av dem idéer som går stick i stäv med den apostoliska traditionen.

► "Apokryfisk" betyder ursprungligen "hemlig", i den meningen, att de är skrivna för en speciell grupp initierade, som spred dem bland sina egna. Senare kom det att betyda "falsk" och även "kättersk".

► Under tidens gång växte antalet apokryfiska skrifter, huvudsakligen för att fylla ut med detaljer om Jesu liv, vilka inte fanns i de kanoniska evangelierna (t.ex. de apokryfiska evangelierna om Jesu barndom), och även för att under en apostels namn sprida sin lära, som står i motsättning till den vedertagna kyrkliga traditionen (t. ex Tomas evangelium)

► Baserat på hopsamlad information av Kyrkofäderna vad gäller själva de apokryfer, som finns kvar, eller hänvisningar till manuskript, är antalet kända apokryfiska evangelier fler än femtio. Origenes av Alexandria († 245) skrev: "Kyrkan har fyra evangelier, heretikerna många."

12. Vad säger de apokryfiska evangelierna?

● Det finns tre typer av apokryfiska evangelier, som blev vanliga i Kyrkan från det 1:a århundradet och framåt:

- De av vilka bara ett fåtal papyrusfragment kvarstår, och som liknar de kanoniska evangelierna till stor utsträckning.
- De som har förblivit intakta och berättar fromma historier rörande vår Herres liv och den Heliga Jungfrun Maria, och
- de som satts under en apostels namn men förkunnar doktriner i motsättning till vad Kyrkan anser vara sant i enlighet med apostlarnas tradition.

● Det finns få exempel på den första typen, och de säger knappast någonting nytt, kanske eftersom litet är känt om deras innehåll.

▶ Ett sådant exempel är ”Petrus evangelium”, vilket berättar om Jesu lidande.

● Bland den andra typen, är det äldsta det så kallade ”Jakobs protevangelium”.

▶ Detta dokument berättar, att den Heliga Jungfrun Maria stannade i templet från och med att hon var tre år gammal, och hur Josef, som var änklung, var satt att se efter henne från och med, att hon var tolv år. Tempelns präster hade samlat ihop alla änkemän, och Josef blev den som utvaldes, när en duva mirakulöst kom fram ur hans stav. Senare apokryfiska evangelier sådana som ”pseudo Matteus” innehåller också denna historia, och säger, att staven blommade mirakulöst.

Några apokryfiska texter, av vilka bara ett fåtal papyrusfragment kvarstår, liknar de kanoniska evangelierna till stor utsträckning. Andra, som har förblivit intakta, berättar fromma historier rörande vår Herres liv och den Heliga Jungfrun Maria.

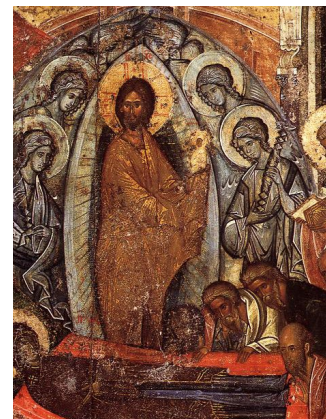

▶ ”Protoevangeliet” beskriver också Jesu födelse, när Josef var på väg till Bethlehem med Maria. Det berättas, att den heliga Patriarken sökte en barnmorska, som bekräftade Vår Frus jungfrulighet efter barnfödelsen.

▶ I samma anda berättar andra apokryfiska evangelier, som t. ex i ”Marias Födelse”, att Anna och Joakim fick Vår Fru, när de redan kommit upp i hög ålder.

▶ Vår Herres barndom och miraklerna han gjorde som barn, berättas det om i ”Tomas pseudoevangelium”.

Andra som satts under en apostels namn förkunnar doktriner i motsättning till vad Kyrkan anser vara sant i enlighet med apostlarnas tradition.

▶ Josefs död är huvudtemat i ”Historien om Josef, snickaren”.

▶ I de senare arabiska apokryfiska evangelierna om barndomen läser vi om De tre vise männen, och vi får även deras namn i en etiopisk text.

▶ Ett mycket uppskattat motiv i andra apokryfiska evangelier, som ”De transitu Mariae” eller i ”Pseudo Meliton”, var Den Heliga Jungfruns död och upptagning till himmelen, där det berättas, att hon dog omgiven av apostlarna, och hur vår Herre hämtade henne med en himmelsk vagn.

▶ Alla dessa fromma legender spreds vida omkring under medeltiden och inspirerade många konstnärer.

● Den tredje typen av apokryfiska evangelier innehöll heretiska doktriner.

▶ De tidiga Kyrkofäderna citerade dem för att motbevisa dem och namngav dem, antingen efter deras författare, såsom Manikeus, Basilidus eller Valentinus, eller efter deras avsedda publik, som t. ex hebreerna eller egypterna.

▶ Vid andra tillfällen anklagar samma Kyrkofäder heretikerna för att ha framställt deras egna lärosatser under en apostels namn, t.ex Jakob eller Tomas.

▶ Informationen, som samlats av Kyrkofäderna, bekräftades av upptäckten av ungefär 40 ”gnostiska” verk i Nag Hammadi i Egypten 1945. De innehåller påstådda hemliga uppenbarelser av Jesus, och saknar varje typ av tillförlitlighet. De tenderar att föreställa sig Skaparen som en mindre och pervers gud (en demiurg) och uppnåendet av frälsningen för en människa beroende på kunskapen om hennes gudomliga ursprung.

13. Vilka är gnostikerna?

• Termen ”gnostisk” kommer från det grekiska ordet ”gnosis”, som betyder kunskap.

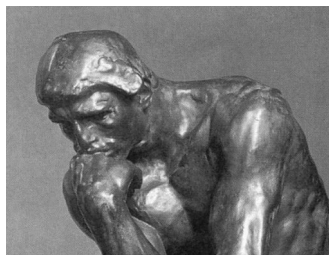
► En gnostiker är därför en person, som besitter en speciell kunskap och lever i enlighet med den. I denna mening innebär inte termen ”gnosis” något negativt.

► Några av de tidiga kyrkofäderna som Clemens av Alexandria och St. Irenaeus talar om ”gnosis” i betydelse om kunskapen vi får genom tron: ”den sanna gnosticismen” – skriver St. Irenaeus – ”är apostlarnas lära” (Mot heresierna IV, 33, 8)

► Termen ”gnostisk” innehöll en negativ betydelse, när dessa mycket tidiga kyrkofäder använde den för att beteckna särskilt framträdande heretiker, som framträdde mellan första och tredje århundradet.

► St. Irenaeus var den förste, som använde det i denna mening för att referera till Simons av Samariens kätteri (Apg. 8:9-24) Han nämner, att Simons följeslagare, utspridda ända till Alexandria, Mindre Asien och Rom, fått till följd, att ”en mängd gnostiker har vuxit upp som svampar ur jorden” (Mot Heresierna 1, 29,1) Dessa i sin tur, fortsatte St. Irenaeus, blev Valentinus följeslagare, vilka är de han angriper på ett mer direkt sätt.

Termen ”gnostisk” kommer från det grekiska ordet ”gnosis”, som betyder kunskap. En gnostiker är därför en person, som besitter en speciell kunskap och lever i enlighet med den.

► Han förklarar de många och olika sekterna genom att säga, att ”många av dem – i själva verket, vi skulle kunna säga alla – önskar att de själva vore lärare och vill bryta upp från det speciella kätteri, i vilket de blivit involverade. Genom att de skapar en uppsättning doktriner utifrån ett totalt annorlunda system av åsikter, och sen igen från andra, insisterar de på att lära ut något nytt och förklarar sig själva som grundare till vilken sorts åsikter som helst, vilka de tycks ha klarat av att kalla existerande. (Mot heresierna 1, 28,1)

• Genom information av Irenaeus och av andra kyrkofäder, som också hade att ta strid mot dessa heretiker (särskilt St. Hippolytus av Rom och St. Epifanus av Salamis), kan vi förstå, vilken stor spridning det fanns av olika grupper (Simonianer, Nikolaiter, Ofiter, Perateer, Basilidianer, Karpokratiner, Valentianer, Marcioniter...)

som faller under samlingsnamnet ”Gnostiker”, så vi kan bara använda denna term på ett högst generellt sätt.

Termen ”gnostisk” innehöll en negativ betydelse, när dessa mycket tidiga kyrkofäder använde den för att beteckna särskilt framträdande heretiker, som framträdde mellan första och tredje århundradet. St. Irenaeus var den förste, som använde det i denna mening.

► Från de cirka 40 ”gnostiska” heresiska skrifterna funna 1945 i Nag Hammadi (övre Egypten) får vi ett liknande intryck; varje verk innehåller sin egen speciella heresiska inriktning.

• Av variationerna som beskrivits ovan, är den Valentinianska gnosticismen den mest kända, och är också den, som vunnit mest inflytande.

► Agerande inom Kyrkan liknade de ”en best redo att anfalla”, säger Irenaeus.

► De hade samma Heliga Skrifter som Kyrkan, men de tolkade dem annorlunda. Den sanne Guden, enligt dem, var inte Skaparen av det Gamla Testamentet; de urskilde flera ”Kristusar” bland varelserna i den himmelska världen (Eoner).

► De ansåg, att frälsningen kan erhållas:

– genom människans kunskap om sig själv som en gudomlig gnista innesluten i materien,

– att Kristi försoning består i ett uppvaknande av oss själva till denna kunskap;

– och att bara andliga människor (pneumatikoi) är bestämda till att få frälsningen.

► Den elitistiska karaktären av sekten och dess undervärdering av den skapade världen utgör, bland andra egenskaper, huvudinnehållet i dessa heresier, de mest betydande representanterna för ”gnostikerna”.

14. Vad säger romerska och judiska källor oss om Jesus?

- De första hänvisningarna till Jesus i litterära dokument, andra än kristna texter, är de hos hellenister och romerska historiker, som levde under andra hälften av åren 0-99 och under första hälften av det första århundradet och därför inte lång tid efter det att händelserna ägt rum.

► Den äldsta text, i vilken Jesus nämns, fastän underförstått, dateras till ungefär år 73 och skrevs av en stoisk filosof från Samosata i Syrien vid namn Mara bar Sarapion. Han hänvisar till Jesus som judarnas ”Vise Konung”, och kanske med anspelning på Bergspredikans antiteser, påpekar han, att det sagts, att han upprättat nya lagar. (Matt. 5:21 -48) Han observerar, att det inte var någon fördel för judarna, att de avrättat honom.

► Den äldsta och mest kända direkta hänvisningen till Jesus härstammar från historikern Flavius Iosephus (*Antiquitates iudaicae* XVIII, 63-64) mot slutet av 0-99. Den är också känd som *Testimonium Flavianum*. Denna text, som levt vidare i alla grekiska manuskript från och med Iosephus verk, går så långt som att föreslå, att Jesus kunde vara Messias, vilket hade till följd, att många författare trodde, att detta infogats av medeltida kopister.

Den äldsta text, i vilken Jesus nämns, fastän underförstått, dateras till ungefär år 73 och skrevs av en stoisk filosof från Samosata i Syrien vid namn Mara bar Sarapion.

- Idag tror forskarna, att Iosephus ursprungliga ord i stor utsträckning nästan sammanfallit med dem, som blivit kvar i en arabisk version av denna text, citerade av Agapitos –biskop av Hierapolis på 900-talet. Han säger följande: ”På den tiden, var en vis man kallad Jesus, beundransvärd i sitt uppträdande och vida berömd för sina dygder. Många judar och andra människor var hans lärjungar. Pilatus dömde honom till döden genom korsfästelse. Men de, som blivit hans lärjungar, gav inte upp sitt lärjungaskap och berättade om hur han visade sig för dem tre dagar efter korsfästelsen, och på grund av detta, kunde han vara Messias, om vilken profeterna sagt så underbara saker?”

► Några hänvisningar till Jesu gestalt och till hans efterföljares handlingar finns i verk av romerska

författare från 1:a århundradet (Plinius d.y., *Epistolarum ad Traianum Imperatorem cum eiusdem Responsis liber X*, 96; Tacitus, *Anales* XV, 44; Suetonius, *Claudius liv*, 25.4)

- Judiska källor, särskilt Talmud, innehåller också anspelningar på Jesus och till vissa saker, som sades om honom, vilket gör det möjligt att styrka några historiska detaljer, genom att man använder källor, som inte är suspekta i termer av kristen manipulation.

Den äldsta och mest kända direkta hänvisningen till Jesus härstammar från historikern Flavius Iosephus mot slutet av 0-99. Den är också känd som *Testimonium Flavianum*.

► Joseph Klausner, en judisk forskare, sammanfattar några av de slutsatser, som kan dras av de talmudiska teorierna om Jesus: ”Det finns några tillförlitliga teorier angående det faktum, att hans namn var Yeshua (Yeshu) av Nazareth; att han praktiserade trolldom (det vill säga, att han utförde mirakel, som var vanliga på den tiden) och förförelse och ledde Israel på avvägar; att han förlöjligade de vises ord och diskuterade Den Heliga Skrift på samma sätt som fariséerna; att han hade fem apostlar; att han sa, att han inte kommit för att upphäva Lagen, och inte heller att tillägga något till den; att han hängdes på ett stycke trä (korsfästes) som en falsk auktoritet och förförare kvällen före påskhögtiden (vilken inföll på en lördag); och att hans lärjungar botade sjuka i hans namn” (J. Klausner, *Jesus av Nazareth* p. 44)

- Fastän, ur en historisk synvinkel, Klausners resumé och hans iakttagelser skulle fordra ett klarläggande, visar de tillräckligt tydligt, att de slutsatser som kan dras från tre källor, om inte jämförbara, verkligen är betydelsefulla. Om man kontrollerar denna information mot de romerska författarnas, tillåter den oss att med historisk säkerhet bekräfta, att Jesus existerade, och även bli bekant med de mest betydelsefulla fakta om hans liv.

15. Vad säger Qumranmanuskripten (Dödahavsrollarna) oss?

- 1947 kom två beduinherdar att av en händelse träffa på en lerkruka innehållande sju pergamentrullar i en grotta i Wadi Qumran, nära Döda havet. Senare hittades många rullar och tusentals fragment i 11 grottor, skrivna på hebreiska, arameiska och grekiska. Det antas, att de skrevs mellan 1:a århundradet före Kristus och år 70 e.Kr., året för Jerusalems förstöring.

- Ungefär 800 texter har rekonstruerats utifrån många tusen fragment, eftersom ytterst få kompletta dokument hittats. Dessa är fragment av varje bok i Gamla Testamentet, med undantag för Esters bok, av de många redan kända icke-kanoniska judiska böckerna och även av några, intill dess okända böcker, och åtskilliga texter, som tillhörde esséerna, en sekt, som hade dragit sig tillbaka till öknen.

► De mest betydelsefulla dokumenten är otvivelaktigt bibeltexterna. Innan upptäckten av Qumrantexterna, var de tidigaste hebreiska texter vi ägde, daterade till det 8:e och 9:e århundradena e.Kr. Av denna anledning var det naturligt att misstänka, att obekväma ord och fraser i jämförelse med originaltexten gjorts oläsliga, omskrivits eller modifierats.

► Upptäckterna visar, att originaltexterna stämmer överens med sina medeltida motsvarigheter – trots dateringen från nästan 1000 år tidigare.

Innan upptäckten, var de tidigaste hebreiska texter vi ägde, daterade till det 8:e och 9:e århundradena e.Kr.

► De små skillnader de visar är till stor utsträckning redan verifierade i den grekiska versionen, känd som Septuaginta, eller hos den samaritanska Pentateuken. Åtskilliga andra dokument har hjälpt till att visa, att det fanns andra sätt att tolka Skriften (och legala förordningar) på, än det som var vanligt bland saducéer och fariséer.

- Det finns inga nytestamentliga eller kristna texter av något slag bland Qumrantexterna. Vid något tillfälle var det en diskussion om, huruvida några grekiska ord på två små papyrusfragment, som man hittat där, tillhörde Nya Testamentet, men det visar sig inte vara fallet. Bortsett från det, har fler möjligheter att finna kristna dokument i dessa grottor visat sig vara uteslutna.

- Inte heller tycks det, att Nya Testamentet innehåller något inflytande från de judiska texter man funnit där. Idag är experterna överens om, att vad gäller doktrinerna, hade inte Qumran något inflytande på kristendomens urtexter, för den lilla sekten vid Döda havet hade avskurit sig från samhället, medan Jesus och

de första kristna däremot var inlemmade i det judiska samhället och hade kontakt med folket.

- Dokumenten har bara tjänat till att klargöra några vanliga termer och uttryck från den perioden, vilka visade sig svåra att förstå idag, samt att bättre förstå den extremt pluralistiska judiska miljö, som kristendomen föddes in i.

Det har visat sig, att originaltexterna stämmer överens med sina medeltida motsvarigheter

- Under första hälften av 1990 cirkulerade två stora myter (nu avfärdade). En påstod, att manuskripten innehöll doktriner, som motsade judendomen eller kristendomen och att följaktligen Rabbinska rådet och Vatikanen hade kommit överens om att förhindra publikationen. Alla dokument är nu publicerade, och det står klart, att publikationssvårigheterna långt ifrån berodde på religiösa skäl utan var av vetenskaplig natur.

► Den andra myten är mer övertygande, eftersom den tydligen backats upp av vetenskapen. Barbara Thiering, universitetsprofessor från Sydney och Robert Eisenman, professor vid California State University, publicerade åtskilliga böcker, där de jämförde Qumrandokumenterna med Nya Testamentet, genom vilka de kom till slutsatsen, att båda var kodade och inte kunde tolkas bokstavligen, men snarare har en hemlig betydelse, som måste dechiffreras.

– De anser, att grundaren av sekten i Qumran kan ha varit Johannes Döparen och hans motståndare, Jesus (enl. Thiering), eller att ”Rättfärdighetens lärare” kan ha varit Jakob och hans rival Paulus. De grundade sina teorier på det faktum, att det i texterna görs hänvisningar till folk, som använder en obekant terminologi, vilken är meningslös för oss, sådana som Rättfärdighetens lärare, Den onde prästen, Den vilseledande, Rasande lejonet, ljusets söner och mörkrets söner, styggelsens hus etc.

– Idag accepterar experterna inte sådana påståenden. Om vi fortfarande inte förstår tillämpningsområdet för denna terminologi, är det inte på grund av dess innehåll av esoteriska doktriner. Det är uppenbart, att Qumrans samtida var förtrogna med dessa uttryck, och att även om Dödahavsrollarna innehåller doktriner och regler, som skiljer sig från dem, som upprätthålls av den officiella judendomen, har de ingen hemlig nyckel och gömmer inte obeskrivliga

© www.opusdei.org – Texterna har förberedts av en grupp teologiprofessorer vid Navarras universitet under Francisco Varos ledning.

16. Vad är Nag Hammadi-biblioteket?

• Nag Hammadi-biblioteket är en samling av tretton mycket gamla läderinbundna codexar innehållande över 50 texter.

► Dessa upptäcktes av en händelse i en lerkruga av en grupp bönder i övre Egypten 1945, nära antikens Chenoboskion, en by ungefär en mil från den moderna staden Nag Hammadi.

► De finns nu bevarade i det Koptiska muséet i Kairo och är betecknade med akronymen NHC (Nag Hammadi Codex)

► Det finns ytterligare tre codexar, vilka påstås tillhöra samma samling, kända sedan 1700-talet och bevarad i London (Codex Aksewianus, vanligtvis känd som Pistis Sophia), i Oxford (Codex Brucianus) och i Berlin (Codex Berolinensis). Dessa tre codexar, även om de inte är lika gamla, kommer från samma område.

• NHC skrevs omkring 330 e. Kr. och gömdes mot slutet av 300-talet/ början av 400-talet.

► Dessa codexar innehåller omkring 50 verk skrivna på koptiska – det egyptiska språk, som talades av kristna där och var skrivet med grekiska bokstäver – vilka är översättningar från grekiskan och vanligtvis inte helt tillförlitliga.

► Nästa alla verk är heretiska till sin karaktär och tar upp olika gnostiska tendenser. De flesta av dessa var redan kända, eftersom Kyrkofäderna argumenterat mot dem, särskilt St. Irenaeus, St. Hippolytos av Rom och St. Epifanius.

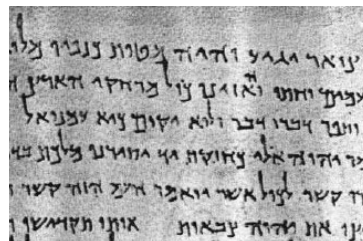
Det är en samling av tretton läderinbundna codexar innehållande över 50 verk skrivna på koptiska vilka är översättningar från grekiskan och vanligtvis inte helt tillförlitliga. Nästa alla verk är heretiska och tar upp olika gnostiska tendenser. De flesta av dessa var redan kända.

► Det största bidraget med dessa codexar är, att vi nu har direkt tillgång till de egentliga gnostiska verken, och det kan konstateras, att Kyrkofäderna mycket väl visste, vad de motsatte sig.

• Utifrån en litterär synvinkel, finner man i NHC de mest olika genrer: teologiska och filosofiska avhandlingar, apokalypter, evangelier, böner, apostlagärningar, brev etc. Emellanåt är titlarna inte som originalen, utan har blivit tillagda av utgivare beroende på innehållet.

Några av dem formar sig till den gnostiska mytens kärna, medan de kristna egenskaperna tycks komma i andra hand.

► Angående verken, som bär titeln ”evangelium”, kan man notera, att de har föga likhet med de kanoniska evangelierna, eftersom de inte skildrar en beskrivning av vår Herres liv, utan i stället återger de hemliga uppenbarelser, som Jesus påstås ha förmedlat till sina lärjungar. T. ex:

– St. Tomas evangelium har 114 sentenser av Jesus, den ena efter den andra, utan någon berättande text, annat än några frågor, som lärjungarna ibland ställde.

– Maria (Magdalenas) evangelium återger den ärorike Kristus uppenbarelse hon hade om själens uppstigande.

• Med utgångspunkt från deras lärosatser innehåller codexarna i allmänhet kristna gnostiska verk; fastän några av dem, såsom ”Apokryfen Johannes” – en av de mest betydelsefulla, eftersom den dyker upp i fyra codexar – formar sig till den gnostiska mytens kärna, medan de kristna egenskaperna tycks komma i andra hand.

► I denna myt är de första kapitlen i Genesis tolkade på ett motsatt sätt, i det att den skapande Guden, eller demiurgen, presenteras som en underordnad och pervers gud, som har skapat materian.

► Men i codexarna finns det även gnostiska verk, som inte är kristna och vilka samlar en grekisk-hednisk gnosis utvecklad kring figuren Hermes Trismegistus, ansedd för att vara kunskapens store uppenbarare (”Discours 8 o. 9”) Denna typ av gnosis var delvis redan känd innan sådana upptäckter gjordes. I NHC finns det även ett fragment av en omskrivning av ”Republiken” av Platon.

© www.opusdei.org – Texterna har förberedts av en grupp teologiprofessorer vid Navarras universitet under Francisco Varos ledning.

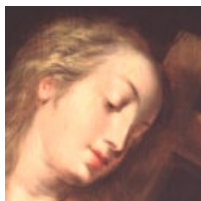
17. Vem var Maria Magdalena?

Evangelierna berättar inte särskilt mycket om Maria Magdalena. Hon var en i en grupp kvinnor, som följde Jesus, och som tjänade honom utifrån sina tillgångar. (Luk. 8:2)

► Hon var en kvinna, kallad Maria, som kom från Migdal Nunaya (grek: Magdala, ö.a), Tarichea på grekiska, en liten stad på västra stranden av Galileiska sjön, ca 5 km norr om Tiberias.

► Jesus hade drivit ut sju andar från henne (Luk. 8:2, Mark. 16:9) vilket är detsamma som att säga ”alla demonerna”. Detta kunde betyda besatthet av djävulen, men det kunde också betyda kroppslig eller andlig sjukdom.

• De synoptiska evangelierna (Matteus, Markus, Lukas, ö.a) nämner henne som den första i en grupp kvinnor, som från ett visst avstånd, såg Jesu korsfästelse (Mark. 15:40-41), och som satt vid graven (Matt. 27:61), när de begravde Jesus. (Mark. 15:47) De berättar för oss, att mycket tidigt på morgonen, dagen efter sabbaten, återvände Maria Magdalena och andra kvinnor till graven för att smörja kroppen med kryddor, som de köpt. (Mark. 16:1-7) Då säger en ängel för dem, att Jesus uppstått, och ber dem gå och berätta det för lärjungarna.

Evangelierna nämner henne som den första i en grupp kvinnor som såg Jesu korsfästelse och som satt vid graven när de begravde Jesus.

• Johannes ger oss samma information med små variationer. Maria Magdalena står bredvid Jungfru Maria vid foten av korset (Joh.19:25) Tidigt på dagen efter sabbaten, medan det ännu var mörkt, kommer hon till graven, ser att stenen är borta och ger sig iväg för att berätta det för Petrus, eftersom hon tror, att någon stulit Jesu kropp. (Joh. 20: 1-2) Hon återvänder till graven och står där gråtande, när hon möter Jesus, som ber henne att uppsöka hans lärjungar och säga dem, att han ska stiga upp till sin Fader (Joh. 20:11-18) Det är hennes höjdpunkt.

• Det är därför Östkyrkan kallat henne ”*isapostolos*” (lika med apostel eller motsvarande apostel). Östkyrkans tradition säger, att hon är begravd i Efesos, och att hennes relikier förts till Konstantinopel under 800-talet.

• Maria Magdalena har ofta identifierats med andra kvinnor i evangelierna.

► Under det femte och sjätte århundradet tenderade den romerska kyrkan att identifiera Maria Magdalena som synderskan, som i Simon Fariséns hus, tvättade Jesu fötter med sina tårar (Luk.7:36-50)

► Några kyrkofäder och andliga författare, som var samstämmiga med evangelierna, hade redan identifierat den syndiga kvinnan med Maria, Lazarus syster, som i Betania smorde Jesu huvud med nardusbalsam (Joh. 12:1-11). Matteus och Markus nämner inte namnet Maria, utan säger bara, att det var en kvinna, och att smörjelsen ägde rum i Simon den spetälskes hus. (Matt. 26:6-13)

► Som ett resultat av detta, till stor del beroende på St. Georg den store, spred sig uppfattningen, att de tre kvinnorna skulle vara en och samma person. Men ingenting i evangelierna tyder på, att Maria Magdalena är samma person som den Maria, som smorde Jesus i Betania, eftersom det verkar vara den senare som är syster till Lazarus (Joh. 12:2-3) Inte heller kan man dra slutsatsen, att hon är synderskan, som enligt Lukas tvättade Jesu fötter med sina tårar. I detta fall, emellertid, är identifikationen förstäligen, sedan Lukas, genast efter uppgiften, att Jesus förlåtit denna kvinna, säger att Jesus följdes av några kvinnor, bland vilka Maria Magdalena befann sig, och att Jesus hade drivit ut sju demoner ur henne. (Luk. 8:2)

► Dessutom prisar Jesus den syndiga kvinnans kärlek. ”Därför säger jag dig: hon har fått förlåtelse för sina många synder, ty hon har visat stor kärlek” (Luk. 7: 47), och vi ser också en stor kärlek i sammanträffandet, som Maria har med Jesus efter uppståndelsen (Joh. 20: 14-18) I alla händelser, även om det vore samma kvinna, så är hennes syndiga förflutna inte en skam. Petrus var otrogen mot Jesus, och Paulus förföljde de kristna. Hennes storhet ligger inte i att hon var oklanderlig, utan i hennes kärlek.

• På grund av hennes framträdande roll i evangelierna, fick hon en speciell uppmärksamhet av några perifera grupper till den första kyrkan. Dessa var huvudsakligen gnostiska sekter, vilkas skrifter var en hopsamling av Jesu hemliga uppenbarelser efter uppståndelsen, och de använde Marias gestalt för att förmedla hans tankar. De är historier, som inte ha någon historisk grund.

► Kyrkofäderna, andliga författare och andra verk framhäver Marias roll som en lärjunge till Herren och en förkunnare av evangeliet. Från 900-talet och framåt dök några fiktiva berättelser upp, vilka förhärligade henne, och som framför allt spreds i Frankrike. Det är där legenden växte, som inte har någon historisk grund, att, när förföljelserna av de kristna började, Maria Magdalena, Lazarus och några till, begav sig från Jerusalem till Marseille och evangeliserade Provance. Enligt denna legend dog Maria i Aix-en-Provance eller Saint Maxime och hennes relikier togs till Vezeley.

18. Vilket förhållande var det mellan Jesus och Maria Magdalena?

- Det står klart utifrån evangelierna, att Maria Magdalena hyste stor kärlek till Jesus. Hon hade befriats från sju demoner av honom och hade följt honom som en lärjunge, tjänande honom utifrån sina möjligheter. (Luk. 8: 2-3) och hade varit tillsammans med Maria, Jesu moder och de andra kvinnorna, när Jesus korsfästes (Mark. 15:40-41) Hon var enligt evangelierna, den första person, som Jesus visade sig för efter uppståndelsen, efter det att hon tårögd hade sökt efter honom. (Joh. 20: 11-18) Härav vördnaden, som Kyrkan har haft för henne som ett vittne till den uppståndne Kristus. (Se: [Vem var Maria Magdalena?](#)) Utifrån dessa avsnitt i evangeliet kan man inte dra slutsatsen, att hon var en synderska, och mycket mindre, att hon var Jesu maka.

- De som gör gällande, att hon var Jesu hustru, åberopar sig på några apokryfiska evangelier. Alla, med ett möjligt undantag för en del av *Thomas evangelium*, skrevs efter de kanoniska evangelierna och är inte historiska till sin karaktär, men skrevs för att förmedla gnostisk undervisning. Dessa verk, vilka inte i egentlig mening är evangelier, är snarare texter, som innehåller vad som sades vara hemliga uppenbarelser från Jesus, efter uppståndelsen, till sina lärjungar. Mariam (eller Mariamne eller Mariham – namnet Magdalena förekommer inte utom i ett fåtal böcker) var den, som bäst förstod dessa uppenbarelser. Det är därför hon är Jesu favoritlärjunge, och från honom får ta emot en speciell uppenbarelse.

Hon var den första person, som Jesus visade sig för efter uppståndelsen. Men utifrån dessa avsnitt i evangeliet kan man inte dra slutsatsen, att hon var en synderska, och mycket mindre, att hon var Jesu maka.

► Motståndet som hon möter från apostlarna, eftersom hon är kvinna (enligt några av dessa skrivelser: *Thomas evangelium*, *Frälsarens Dialoger*, *Pistis Sophia*, *Marias evangelium*) återspeglar det negativa ställningstagandet av några av gnostikerna mot det kvinnliga och mot Maria som en berömd lärjunge. Inte desto mindre tycker några människor om att se denna motsättning som en återspeglning av den officiella Kyrkans attityd vid den tiden, mot det andliga ledarskap bestående av kvinnor som framställs i dessa grupper. Ingen av dessa är övertygande.

► Detta motstånd har mer sannolikt varit en konflikt mellan lärosatser: Petrus och de andra apostlarna konfronteras med de föreställningar, som dessa gnostiska grupper förde fram i Marias namn. I vilket fall som helst: att tillgripa Maria var ett sätt att rättfärdiga de gnostiska idéerna.

► I andra apokryfiska evangelier, särskilt *Filipposevangeliet*, är Mariam (denna gång citeras hon alltså med sitt ursprungliga namn Magdalena) en

gnostisk modell, i synnerhet på grund av sin kvinnlighet. Hon är den andliga symbolen för ett Kristi lärjungaskap och intar en perfekt union med honom. I denna kontext talar de om en kyss mellan Jesus och Maria (om denna text kan tolkas så) som symboliserar detta förbund. Sedan, genom denna kyss, vilken var ett slags sakrament större än dopet och eukaristin, frambringade gnostikern sig själv som en gnostiker. Hela tonen i dessa skrifter är rätt främmande för något slag av sexuella innebörder.

De som framför andra teorier åberopar sig på några apokryfiska evangelier, vilka med ett möjligt undantag för en del av *Thomas evangelium*, skrevs efter de kanoniska evangelierna och inte är historiska till sin karaktär men skrevs för att förmedla gnostisk undervisning.

► Om, enligt Judas evangelium, Jesus själv ger apostlarna order att förråda honom, så är det därför, att när han dör, den gudomliga anden, som fanns i honom, slutligen är i stånd att befria sig själv från inblandningen i köttet och kan återinträda i himlen. Äktenskap orienterat till börd skall undvikas; kvinnan skall bli frälst bara den ”feminina principen” (thelus) personifierad hos henne, transformeras till den maskulina principen, det vill säga, om hon upphör att vara kvinna.

- Ingen seriös forskare tar dessa gnostiska texter för historiska bevis på ett sexuellt förhållande mellan Jesus och Maria Magdalena. Det är mycket sorgligt, att denna anklagelse, vilken inte har någon historisk grund, och inte ens fick de kristna på den tiden att försvara sig mot den – dyker upp då och då, som om det vore en stor nyhet.

► Det stora missförståndet är i själva verket, att dessa skrifter används för att låta dem säga exakt motsatsen till vad de ville ge uttryck åt. Den gnostiska visionen – en blandning av platonsk dualism och österländska doktriner, dolda i bibliska idéer – anser, att den materiella världen är en illusion, att Gud i det gamla Testamentet är en ond gud, eller åtminstone underordnad, att Kristus inte dog på korset, eftersom han bara existerade i skenet av en mänsklig kropp, den senare ovärdig Gud (docetism) Det konstiga är, att det finns de idag som tror, att de i dessa texter ser upphöjelsen av den feminina principen vad gäller sexualiteten, den fulla och ohämmade njutningen i denna materiella värld.

© www.opusdei.org – Texterna har förberedts av en grupp teologiprofessorer vid Navarras universitet under Francisco Varos ledning.

19. Vad säger ”evangeliet enligt Maria (Magdalena)”?

- Det som är känt som ”Evangeliet enligt Maria (Magdalena)” är ett gnostiskt dokument, ursprungligen skrivet på grekiska och funnet i Oxyrhynchus (i norra Egypten) som två fragmentariska texter:

- ett papyrusfragment från det 2:a århundradet (P. Ryl. III 463 och P. Oxy. L 3525),

- ett annat översatt till koptiska från det 4:e århundradet (Papyrus Berolinensis 8502). Båda publicerades mellan åren 1938 -1983,

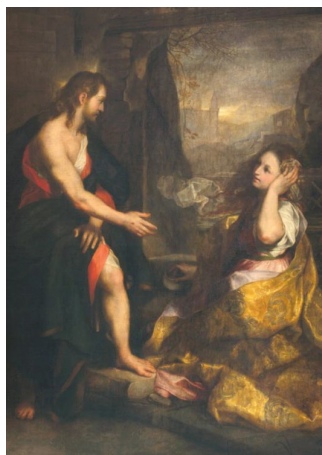
- men originaltexten var förmodligen skriven under det 1:a århundradet.

- ▶ Maria, förmodligen Maria Magdalena – fastän hon alltid kallas bara Maria – betraktas som en källa till ”hemlig uppenbarelse”, eftersom hon tycks bevara ett nära förhållande till Herren.

- I den fragmenterade texten, som föreligger, finns det detaljer om ett sammanträffande, under vilket lärjungarna ställer frågor till den uppståndne Kristus som han svarar på.

- ▶ Kristus sänder sedan ut dem att predika det Glada Budskapet för hedningarna och försvinner. Lärjungarna är lämnade förtvivlade, utan förtröstan på att kunna fullgöra sitt uppdrag. Maria uppmanar dem att fortsätta med det, som det blivit tillsagda.

En uppfattning, framförd av en sektlik grupp, kun inte få genomslagskraft i ett försök att uppfatta mer om de allmänna förhållandena av en större verklighet. Precis som vi förstår, att ett undantag aldrig ska bli en regel.

- ▶ Petrus ber Maria att vidarebefordra till lärjungarna de ord, som de inte fått höra av Jesus, eftersom de visste, att Jesus ”älskade henne mer än de andra kvinnorna”. Maria talar om en av sina visioner, full av gnostiska anspelningar. I kontexten av en värld, som är i upplösning, förklarar Maria svårigheterna själen har att övervinna för att uppnå sin sanna andliga natur, uppstigande till sin eviga viloplats.

- ▶ När hon slutar återge sin vision, tror Andreas och Petrus henne inte. Petrus tvivlar på att Herren föredrog henne framför de andra apostlarna, och Maria börjar gråta. Levi försvarar henne (”Du, Petrus, har alltid varit hetsig”) och anklagar Petrus för att han attackerat Maria.

- ▶ Sen uppmanar Levi lärjungarna att acceptera, att Herren föredrog Maria framför dem själva och uppmanar dem att predika evangeliet. Så gör de slutligen också.

Om man beaktar den gnostiska andan i dessa texter, är det mer plausibelt att tro, att dessa ”evangelier” inte representerar de sanna förhållandena i Kyrkan, men återspeglar speciella konflikter och fiendskap mot Kyrkan

- Detta är allt material som finns på de fragmenterade texterna av detta evangelium. Inte mycket egentligen. Några författare ville, i apostlarnas opposition mot Maria, se (på något sätt också framfört i evangeliet enl. Tomas, Pistis Sophia och i det Grekiska evangeliet enl. egypterna) en återspeglings av de existerande motsättningarna inom Kyrkan under det 1:a århundradet. Det kunde tyda på, att den officiella Kyrkan motsatte sig de esoteriska uppenbarelserna och ett kvinnligt ledarskap.

- Om man beaktar den gnostiska andan i dessa texter, är det mer plausibelt att tro, att dessa ”evangelier” inte representerar de sanna förhållandena i Kyrkan, men återspeglar speciella konflikter och fiendskap mot Kyrkan. Vi skulle kunna dra den slutsatsen, att en uppfattning, framförd av en sektlik grupp, inte skulle kunna få genomslagskraft i ett försök att uppfatta mer om de allmänna förhållandena av en större verklighet. Precis som vi förstår, att ett undantag aldrig ska bli en regel.

20. Vad hände under den sista måltiden?

- Timmarna som föregick Jesu lidande och död lades med en märklig kraft på minnet hos dem, som var med honom.

► Av detta skäl är många detaljer, som hörde ihop med vad Jesus gjorde och sa under den sista måltiden nedtecknade i Nya Testamentet. Det är en av de bäst återgivna episoderna i Hans liv enligt Joachim Jeremias. Vid det tillfället var Jesus ensam med de tolv apostlarna. (Matt.26:20; Mark. 14:17, 20; Luk. 22:14) Varken Maria, Hans mor, eller några andra av de heliga kvinnorna var närvarande.

- I Johannes redogörelse förklaras, att Jesus, i en betydelsefull handling, tvättade sina lärjungars fötter och därvid gav oss ett exempel på ödmjukt tjänande (Joh. 13:1-20). Sen följer därpå en av de mest dramatiska ögonblicken under denna händelse: Jesus tillkännager, att en av de närvarande kommer att förråda Honom. De tittar alla på varandra, bedrövade över vad Jesus just sagt. Sen utpekar Jesus, på ett diskret sätt, Judas (Matt.26:20-25; Mark. 14:17-21; Luk. 22:14; Joh. 13:21-22).

Det är en av de bäst återgivna episoderna i Hans liv enligt Joachim Jeremias. Vid det tillfället var Jesus ensam med de tolv apostlarna. Varken Maria, Hans mor, eller några andra av de heliga kvinnorna var närvarande.

- Beträffande själva måltiden var den mest överraskande aspekten instiftandet av den heliga Eukaristin. Vi har fyra redogörelser av denna händelse: de tre synoptikerna (Matt 26:26-29; Mark. 14:22-25; Luk. 22:14-20) och Paulus (1 Kor. 11:23-26), vilka alla är mycket lika. I varje enskilt fall innehåller berättelsen bara ett fåtal verser. De återger Jesu ord och handlingar, som gav upphov till det Heliga Sakramentet och utformningen av den nya ritualen: ”Sedan tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: ”Detta är min kropp som blir offrad för er. Gör detta till minne av mig.” (Luk.22: 19 ff)

► Dessa ord uttrycker den enorma skillnaden mellan vad som skedde under denna speciella nattvard, som Jesus hade med sina lärjungar och en vanlig kvällsmåltid. Jesus delade inte ut bröd

till dem, som låg till bords med Honom vid den sista måltiden, utan det han gav var någonting fullständigt annorlunda under brödets gestalt: ”Detta är min kropp.” Och han gav de närvarande apostlarna den nödvändiga kraften för att göra vad Han nyss gjort: ”Gör detta till minne av mig.”

- Det finns ytterligare en händelse av en speciell betydelse vid slutet av måltiden. ”Efter måltiden tog han på samma sätt bågaren och sade: ”Denna bågare är det nya förbundet genom mitt blod, som blir utgjutet för er.” (Luk. 22:20 ff)

Beträffande själva måltiden var den mest överraskande aspekten instiftandet av den heliga Eukaristin. Vi har fyra redogörelser av denna händelse, vilka alla är mycket lika.

► Apostlarna förstod, att de tidigare hade bevittnat Hans kropps offer under brödets gestalt, medan Hans blod nu blev utgjutet i en bågare. Genom detta förstod den kristna traditionen, att minnet av de separata offren av Hans kropp och blod var ett tydligt tecken på det offer, som skulle kulminera på korset några få timmar senare.

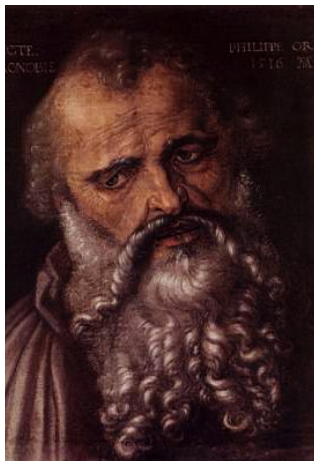
- Dessutom fortsatte Jesus att tala med en sådan känsla, att Hans sista ord genomborrade Hans apostlars hjärtan. Johannes evangelium återger det långa och rörande samtalet vid slutet av måltiden. Det är vid det tillfället, det nya budet uttalas, fullbordandet av det, som ska känneteckna en kristen: ”Ett nytt bud ger jag er: att ni ska älska varandra. Så som jag har älskat er skall också ni älska varandra. Alla skall förstå att ni är mina lärjungar om ni visar varandra kärlek.” (Joh. 13:34-35)

21. Vad säger Filippus evangelium?

- Filippus evangelium består av ett dokument i Codex II, vilket utgör en del av Nag-Hammadi (NHC) samlingen av koptiska codexar, som nu finns i det koptiska muséet i Kairo. Det har absolut ingenting att göra med ”St. Filippus evangelium”, som omnämns av St. Epifanius, som sa, att det användes av några egyptiska heretiker, eller med vad andra andliga författare påstod tillhörde manikéerna.

- Nag-Hammadi-dokumentet (NHC II 51 29-86, 19) bär titeln ”Evangelium enligt Filippus”, trots att det inte är ett evangelium – det ger inget vittnesbörd om Jesu liv – inte heller presenteras det som en text skriven av Filippus. I själva verket lades titeln till någon gång, efter att originalet sammanstälts, förmodligen på grekiska under det 2:a århundradet. Det gjordes antagligen på grundval av, att denna apostel tillskrivits det (då) populära yttrandet om att Josef snickaren tillverkade korset av de träd han planterat.

Egentligen är det inte ett evangelium – det ger inget vittnesbörd om Jesu liv – inte heller presenteras det som en text skriven av Filippus. I själva verket lades titeln till förmodligen under det 2:a århundradet. Det gjordes antagligen på grundval av, att denna apostel tillskrivits yttrandet om att Josef snickaren tillverkade korset av de träd han planterat.

- Dokumentet innehåller omkring 100 tankar eller sentenser, några mer utvecklade än andra, men utan någon gemensam tråd mellan dem. 17 av dessa ansågs ha sagts av Vår Herre, av vilka nio kan läsas i de kanoniska evangelierna, medan de kvarstående åtta är nya. I de flesta fall refererar de till paragrafer, som fåtts från tidigare källor, som antingen var prediko- eller katekesbaserade.

- Fastän dessa åsikter återger en särskild gnostisk doktrin, har de några saker gemensamma med andra gnostiska heresier, sådana som det hos Valentinianerna. Sålunda:

a) Förståelsen av den himmelska världen (Pleroma), som utgörs av par: Fadern och den Högre Sophia, Kristus och den Helige Ande – den sista ska uppfattas som kvinnlig, och Frälsaren och den Lägre Sophia, som den materiella världen utgår ifrån.

b) Distinktionen mellan de olika ”Kristusar” bland vilka Jesus är inräknad i sin tidigare uppenbarelse.

c) Förståelsen av frälsningen som en förening i denna värld mellan själen (det kvinnliga elementet i människan) och ängeln från Pleroma (det maskulina elementet)

Dokumentet innehåller omkring 100 sentenser, några mer utvecklade än andra, men utan någon gemensam tråd mellan dem. I de flesta fall refererar de till paragrafer, som fåtts från tidigare källor, som antingen var prediko- eller katekesbaserade.

d) Distinktionen mellan andliga människor (pneumatiker) som uppnår den föreningen och de fysiska eller ”materiella”, för vilka den är omöjlig.

- Ett av de mest förekommande skälen till att detta ”evangelium” fått uppmärksamhet är, vad det har att säga om Jesus och Maria Magdalena. Hon framställs som Jesu följeslagare.

- ▶ Hon sägs ”ha kysst Vår Herre vid många tillfällen (på munnen)”, eftersom hon älskade Honom mer än alla lärjungarna.

- ▶ Det som vid första ögonblicket tycks vara uttryck för en erotisk underton är i verkligheten menat att vara tecken på att Maria Magdalena redan hade uppnått den gnostiska perfektionen och hade nått ljuset, eftersom Kristus hade förunnat henne det.

- ▶ Något liknande menas, när ”bröllopsgemaket” beskrivs som ett sakrament eller, bokstavligen, ett mysterium, som är höjdpunkten av Dopet, Smörjelsen, Eukaristin och Försoningen. Bilden av äktenskapet används för att symbolisera föreningen mellan själen och dess ängel i ”bröllopsgemakets” sakrament. Detta sakrament framställs i Filippus evangelium som varande vinsten av en människa ursprungliga förening i denna värld, och som skall krönas i den himmelska världen och som, enligt författaren, är det verkliga ”bröllopsgemaket”.

22. Hur ska Jesu underverk tydas?

● Bland de äldsta anklagelser, som riktats mot Jesus av judar och hedningar, förekom påståendet, att han skulle varit en magiker, en trollkarl. Sådana anklagelser kom t ex även Celsus med under det första århundradet. (De blev underkastade kritik av den samtida kristne teologen Origines.) Även några judiska traditioner, som går tillbaka till 100-talet, förebrår Jesus för att utöva häxkonst.

● Konkret beskylldes Jesus i alla dessa fall för att ha utfört sina under på grund av ohederligt uppsåt, nämligen ärelystnad och egennytta.

► Anmärkningsvärt i denna kritik är framför allt, att de inte betvivlar Jesu existens och de faktiska underverken, utan tvärtom förutsätter dem som självklara. De bekräftar därmed indirekt Jesu historiska existens och hans rykte som undergörare, såsom han också möter oss i evangelierna. Därför är det ställt utom tvivel idag, att Jesus drev ut onda andar och botade människor.

Några judiska traditioner, som går tillbaka till 100-talet, förebrår Jesus för att utöva häxkonst. Denna kritik betvivlar inte Jesu existens och de faktiska underverken, men Jesus beskylldes i alla dessa fall för att ha utfört sina under på grund av ohederligt uppsåt, nämligen ärelystnad och egennytta.

● I jämförelse med andra faktiska eller påstådda underverk under hans tid framstår Jesu under som unika. Han skiljer sig från dessa å ena sidan genom ett mycket större antal under, å andra sidan genom den helt annorlunda betydelse han gav dem.

► Vad beträffar antalet, så är de underverk, som tillskrivs andra, mycket sällan förekommande. Hos Jesus däremot berättar Matteus evangelium om nitton under, Markusevangeliet om arton, Lukasevangeliet om tjugo och Johannesevangeliet om åtta. Härtill kommer hänvisningar till ytterligare många under, som det inte berättas specifikt om. (jfr. Mark. 1:32-34 och de parallella ställena hos de andra evangelisterna; likaså Mark. 3:7-12 och parallella ställen, Mark. 6:53-56 och Joh. 20: 30)

► Också betydelsen med Jesu gärningar är något särskilt: Undren har som ändamål, att leda dem som drog nytta av dem, till ett erkännande av Guds godhet och till en förändring av sina liv. Jesus söker inte sin egen ära genom att göra under. I själva verket visar han sig vid underverken mycket tillbakadragen.

► Jesu under får sin egentliga mening i hänseende till "Guds rike": "Men om det är med Guds ande jag driver

ut demonerna, då har Guds rike nått er" (Matt. 12:28). De uppmanar till att vända sig till detta rike med tro. Därmed skiljer de sig grundläggande från andras underverk.

I jämförelse med andra faktiska eller påstådda underverk under hans tid framstår Jesu under som unika. Han skiljer sig från dessa å ena sidan genom ett mycket större antal under, å andra sidan genom den helt annorlunda betydelse han gav dem.

● Jesu under var inte följden av en särskild teknik (som t ex i läkarkonsten) eller ingripandet av demoner eller änglar (som i magin). De hade däremot sin upprinnelse i Guds Andes övernaturliga kraft.

► Jesus ville med det bekräfta, att Guds rike redan var närvarande i honom. Han ville stärka tron på honom själv och antyda Satans definitiva nederlag.

► Hans under var inga imponeringskonster, utan Guds eget handlande med en mening, som når djupare än bara till undrets oförklarlighet.

● "Naturundren" (t ex stormen som tystas, jfr Luk. 8: 22-25) visar på, att den gudomliga makten, som verkar i Jesus, räcker långt utöver den mänskliga förmågan och också naturens krafter.

● Helandena och utdrivningarna visar på, att Jesus förmår att rädda människan från det onda, som hotar hennes själ. De visar på djupare, andliga verkligheter. Kroppens helanden – befrielsen från sjukdomens slaveri – symboliserar själens helande från syndens slaveri. Makten att driva ut demoner, vittnar om Kristi seger över det onda. Det underbara brödundret (Joh. 6: 1-15) häntyder på eukaristin. Stormen som tystas är en inbjudan att förtrösta på Kristus också i svåra, stormiga tider. Uppväckandet av den döde Lazarus förkunnar, att Kristus själv är uppståndelsen och livet, och är samtidigt den bild, som pekar på de dödas uppståndelse vid tidernas slut osv.

23. Var det Jesu mening att grunda en kyrka?

● Jesu förkunnelse var i första hand riktad till Israel, såsom han själv sa till sina följeslagare: ”Jag har inte blivit sänd till andra än de förlorade fåren av Israels folk.” (Matt. 15:24) Men från början av sitt offentliga liv inbjöd han alla till omvändelse: ”Tiden är inne, Guds rike är nära. Omvänd er och tro på budskapet.” (Mark. 1:15)

► Men denna uppmaning till en personlig omvändelse var inte utformad i en individualistisk kontext; snarare sökte han ständigt att återförening en skingrad mänsklighet till Guds folk, vilket han kommit för att frälsa.

● Jesu avsikt var i fullbordande av de löften, som utlovats till hans folk att återförening det gamla Förbundets folk men nu öppet för hela mänskligheten. Ett tydligt tecken är instiftandet av de tolv apostlarna med Petrus som ledare

► ”Detta är namnen på de tolv apostlarna: först Simon, som kallas Petrus, vidare hans bror Andreas, Jakob, Sebedaios son, och hans bror Johannes, Filippos och Bartolomaios, Tomas och tulldrivaren Matteus, Jakob, Alfaios son, och Taddaios, Simon Kananaios och Judas Iskariot, han som förrådade honom”. (Matt. 10:2-4; Mark. 3:13-16; Luk. 6:12-16)

Det är inte möjligt att möta Jesus utan den verklighet, som han grundade, och i vilken han är närvarande. Mellan Jesus och hans Kyrka är det en djup kontinuitet, oskiljaktig och mystisk, och genom vilken Kristus görs levande idag i sitt folk.

► Siffran 12 är en hänvisning till Israels tolv stammar. Det visar betydelsen av detta initiativ att föra ihop Guds utvalda folk, *ekklesia Theon*. De är grundarna av det nya Jerusalem.

► Ett nytt tecken på denna Jesu avsikt är, att han under den sista nattvarden, gav dem makten att fira Eukaristin, vilken han instiftade vid det tillfället (se frågan: [Vad händer under den sista måltiden?](#)) På detta sätt överförde han till hela Kyrkan, till de tolv, som satt i hennes ledning, ansvaret att vara ett tecken på och redskap för den församling, som grundades

av honom, och som kommer att fullbordas på den yttersta dagen.

► Hans självutgivande död på korset, sakramentalt föregripen i denna nattvard, och närvarande varje gång Kyrkan firar Eukaristin, skapar en gemenskap förenad i kommunionen med Honom, en Kyrka kallad att bli ett tecken och ett instrument för det uppdrag, som Han började.

► Kyrkan är född, då, med hela Kristi självutgivelse för vår frälsning, förutsedd i instiftandet av Eukaristin och fullbordad på korset.

● De tolv apostlarna är det mest uppenbara tecknet på Jesu vilja, när han ser till sin Kyrkas existens och uppdrag, garantin att det inte finns någon motsättning mellan Kristus och Kyrkan.

► De är oskiljaktiga, trots att människor, som utgör Kyrkan, är syndiga.

● Apostlarna var medvetna om att deras uppdrag ständigt måste fortsätta, eftersom det var vad Jesus sagt till dem.

► Därför var de angelägna om att finna efterföljare. Deras mål var, att uppdraget, som givits åt dem, skulle fortsätta efter deras död, som Apostlagärningarna vittnar om.

► Genom deras apostoliska verksamhet lämnade de efter sig en strukturerad kommunitet under ledning av erkända herdar, som byggde upp och upprätthöll den i gemenskap med Jesus Kristus och den Helige Ande, i vilken alla människor är kallade att uppleva frälsningen utgiven av Fadern.

● I Paulus brev betraktas Kyrkans medlemmar ”inte längre (som) gäster och främlingar utan äger samma medborgarskap som de heliga och har ert hem hos Gud. Ni har fogats in i den byggnad som har apostlarna och profeterna till grund och Kristus Jesus själv till hörnsten. (Ef. 2:19-20)

● Det är inte möjligt att möta Jesus utan den verklighet, som han grundade, och i vilken han är närvarande.

► Mellan Jesus och hans Kyrka är det en djup kontinuitet, oskiljaktig och mystisk, och genom vilken Kristus görs levande idag i sitt folk.

24. Vad är den heliga Graal? Vilken anknytning har den till den Heliga Nattvardskalken?

• Termen ”graal” kommer från medeltidslatinets *gradale eller gratalis*, som kan härledas från det klassiska latinets *crater*, en skål. I riddarromanerna under medeltiden, tolkar man det som kärl eller bägare, i vilken Jesus konsekrerade sitt blod vid den sista måltiden. Den användes sedan av Josef från Arimataia för att samla upp blodet och vattnet, som rann ut, när Jesu kropp tvättades.

► I den medeltida riddarromanen, sades det, att graalkalken skulle ha förts till Glastonbury av Josef av Arimataia och hans följeslagare. Omkring relikens samlade han en vaktstyrka, senare förknippad med Tempelriddarna. Troligen har denna legend sitt ursprung i Wales, inspirerad av antika latinska källor, sådana som *Acta Pilati*, ett apokryfiskt arbete från 400-talet. Under Arthurs tid var sökandet efter Graal den högsta andliga utmaningen.

I riddarromanerna under medeltiden, tolkar man det som kärl eller bägare, i vilken Jesus konsekrerade sitt blod vid den sista måltiden. Den användes sedan av Josef från Arimataia för att samla upp blodet och vattnet, som rann ut, när Jesu kropp tvättades.

► För Chrétien, författaren till *Perceval*, är Perceval riddaren, som måste genomföra sökandet efter Graal. För andra franska författare, som för Malory är Galahad den högste Graal-riddaren, som medelst andra (Perceval och Bors i Morte d'Arthur) verkligen uppnår målet. Graalkalken blir en dyrbar sten, vaktad under en tid av änglarna. Den blir sen anförtrödd att skyddas av Riddarna av den heliga Graals Orden och av dess ledare, kungen av Graal.

► Varje år, på långfredagen, kommer en duva ned från himlen, och efter det att den lagt en oblat på stenen, förnyas dess styrka och dess mystiska kraft, vilken förmedlar evig ungdom och kan tillfredsställa varje önskan om mat och dryck. Då och då avslöjar någon inskription på stenen vem som blivit kallad till evig lyckalighet i Graals slott i Munsalvaesche (mons salvationis)

• Denna legend är förenad med kalken, som Jesus använde vid den sista måltiden, och det finns många gamla traditioner rörande denna – i grunden tre.

Troligen har denna legend sitt ursprung i Wales, inspirerad av antika latinska källor, sådana som *Acta Pilati*, ett apokryfiskt arbete från 400-talet.

► Den äldsta är från 600-talet, och berättar, att en anglosaxisk pilgrim förklarar, att när han var i Den Heliga Gravens Kyrka, i Jerusalem hade han sett och vidrört kalken, som Jesus använde. Den var gjord av tenn och hade två hänklar.

► En andra tradition återger, att denna kalk – *sacro catino* – nu finns i St Laurentius-katedralen i Genua. Den är i grönaktigt glas, ser ut som en skål, och skulle ha förts till Genua av korsriddare under 1100-talet.

► Enligt den tredje traditionen, är kalken från den sista måltiden den, som finns i Spanien, i katedralen i Valencia, och den vördas där som den Heliga Kalken. Det är en bägare av agat, mörk till färgen, och skulle ha tagits av St. Petrus till Rom och använts av hans efterföljare där till och med 200-talet. Under förföljelserna fördes den i säkert förvar av St. Laurentius, som tog den till Huesca i norra Spanien. Efter att den placerats på olika platser i provinsen Aragonien, togs den till Valencia på 1400-talet.

25. Vad innehåller det kristna budskapet?

● Kärnan i detta budskap är Jesus själv. Denne är i den snävaste bemärkelsen det ”glada budskapet” (evangeliet), som förkunnats av apostlarna från första början. Så sammanfattar den hl. Paulus det: ”Bland det första jag förde vidare till er var detta som jag själv hade tagit emot: att Kristus dog för våra synder i enlighet med skrifterna, att han blev begravd, att han uppstod på tredje dagen i enlighet med skrifterna och att han visade sig för Kefas (= Petrus) och sedan för de tolv. (= apostlarna)” (1. Kor. 15: 3-5)

► Budskapet härrör sig följaktligen i högsta grad till Jesu död och uppståndelse, genom vilken han givit människorna frälsningen. Det inbegriper, att Jesus är den av Gud sände Messias (Kristus), d v s Guds smorde, som utlovats till Israels folk. Likaså omfattar det tron på den ende Guden, världens och människans Skapare och upphovet till frälsningen.

Budskapet härrör sig i högsta grad till Jesu död och uppståndelse för vår frälsnings skull. Det inbegriper, att Jesus är den av Gud sände Messias.

● Det kristna budskapet betyder också, att Guds uppenbarelse till människorna har fått sin fulländning i Jesus Kristus: ”Men när tiden var inne sände Gud sin son, född av en kvinna och född att stå under lagen, för att han skulle friköpa dem som står under lagen och vi få söners rätt”. (Gal. 4:4-5)

► Jesus uppenbarar på ett nytt sätt vem Gud är, och djupare än någonsin tidigare. Han identifierar honom som sin alldeles egen far och fastställer, att ”Jag och Fadern är ett” (Joh. 10:30) Därför bekänner Kyrkan, stödd på apostlarnas lära, att Jesus är Guds Son, sann Gud av samma väsen som Fadern.

● Under sitt liv på jorden verkade Jesus med den gudomliga Andens makt, som var i honom (jfr Luk. 4:18-21). Han lovade dessutom, att efter sin uppståndelse och sitt återvändande till Fadern, sända ned denna Ande. (Jfr. Joh. 14:16 ff) När apostlarna under pingsten fick ta emot den Helige

Ande, blev de övertygade om, att Jesus uppfyllt sitt löfte, och de upplevde denna Andes förvandlande kraft, som ända tills idag levandegör och besjalar Kyrkan.

► Det kristna budskapet omfattar därför också den Helige Ande som sann Gud, och som tillsammans med Fadern och Sonen är den tredje personen i den gudomliga treenigheten.

Budskapet om Jesus omfattar tron på den ende Guden, världens Skapare och upphovet till frälsningen.

● Till budskapet hör vidare förkunnelsen om Guds rikes ankomst (jfr Mark. 1:15) Med denna bild menar Jesus Guds närvaro i den mänskliga historien och vid dess slut, liksom även Guds förening med människan. Detta rike har redan börjat genom att Jesus kommit till världen och befriat människorna från onskans makter. (jfr Matt. 12:28)

► Den Helige Ande låter Jesu närvaro och verksamhet fortsätta i Kyrkan. I denna mening är Kyrkan i den mänskliga historien som sådden för det där riket, som med Jesu återkomst vid tidernas slut, skall nå sin fulländning.

► Under tiden träder människan genom dopet in i ett nytt förhållande till Gud. Hon blir, förenad med Kristus till Guds son resp. dotter. Kristus är i Kyrkan, i eukaristins sakrament, fortfarande reellt närvarande och är också verksam i de andra sakramenten, som är levande tecken på hans nåd.

► Genom de kristna, som i sina gärningar anstränger sig att visa kärlek till nästan, visar sig slutligen Guds kärlek för alla människor.

– Allt detta hör till innehållet i det kristna budskapet.